

HRVATSKI VOJNIK

BROJ | 702

16. VELJAČE 2024.

CIJENA 1,33 €

ISKUSTVA KADETA-PILOTA

ŽELIM LETJETI I SAMO LETJETI

HRVATSKA VOJNA
INDUSTRIJA
ĐURO ĐAKOVIĆ:
EUROPSKO
SREDIŠTE ZA
VOZILA BRADLEY?

NATO/EVA
- MAĐARSKA
PONOSNO NOSITE
HRVATSKU
ZASTAVU

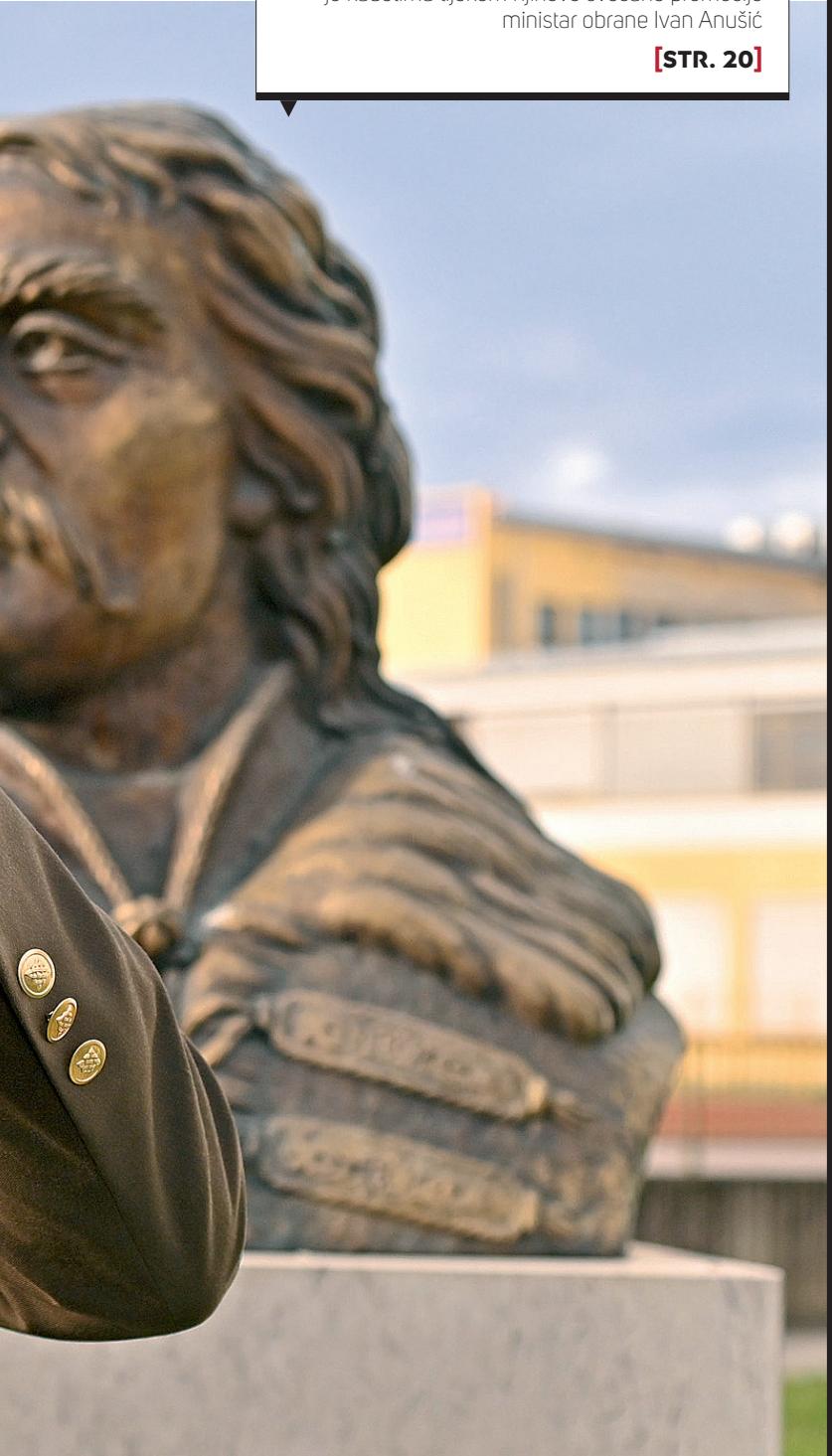
PZB
POSADNA SATNJA
- ZAŠTITA I
OSIGURANJE NA
MORU

NADZVUČNO
ELEKTRONIČKO
RATOVANJE

ISSN 1330 - 500X PRINTED IN CROATIA
0 0 7 24
9 7713301500003

Foto: Tomislav BRANDT

VI STE NAJBOLJE ŠTO DRŽAVA HRVATSKA IMA

"Vi ste nasljednici svakog poginulog heroja i svakog preživjelog branitelja koji je svojom hrabrošću, smjelošću i ljubavlju prema domovini izborio neovisnu, slobodnu i samostalnu Republiku Hrvatsku. Vi nosite istu odoru kao što su nosili oni, vi nosite isto znakovlje kao što su nosili oni", poručio je kadetima tijekom njihove svečane promocije ministar obrane Ivan Anušić

[STR. 20]

NASLOVNICU SNIMIO NIKOLA MATIĆ

SADRŽAJ

- 4 HRVATSKA VOJNA INDUSTRIJA**
Duro Đaković – europsko središte za vozila Bradley?
- 12 NATO/EFPBG - POL**
Hvala za sve što činite za hrvatski narod
- 14 HRZ**
Želim letjeti i samo letjeti
- 16 NATO/EVA - MAĐARSKA**
Ponosno nosite hrvatsku zastavu
- 18 VOJARNA "PETAR ZRINSKI"**
Tigrovi na čelu napadne operacije
- 22 ZAPOVJEDNIŠTVO SPECIJALNIH SNAGA**
Krav Maga – vještina koja može spasiti život
- 24 ZAPOVJEDNIŠTVO
ZA KIBERNETIČKI PROSTOR**
Zajedno za bolji internet
- 26 PZB**
Posadna satnija – zaštita i osiguranje na moru
- 32 NOVOSTI IZ VOJNE TEHNIKE**
- 36 RATNO ZRAKOPLOVSTVO**
Nadzvučno elektroničko ratovanje
- 48 PODLISTAK**
Razvoj protuoklopnih vođenih sustava (VII. dio): Laser (ni)je spas
- 52 CRTICE IZ HRVATSKE POVIJESTI**
Plemićka obitelj Oršić
- 54 GODINA SPORTA**
Povijest Olimpijskih igara – kako je sve počelo
- 58 PRIČE O DOMOVINSKOM RATU**
Priča jedne lutke
- 60 RAZGOVOR**
don Damir Stojić,
vojni kapelan na HVU-u
- 66 IN MEMORIAM**
Damir Tomljanović Gavran

HRVATSKA VOJNA INDUSTRIJA

DURO DA

EUROPSKO SREDIŠT

Najveći rast i razvoj u nekoliko zadnjih godina tvrtka iz Slavonskog Broda zabilježila je 2023. Ključni su razlog civilni projekti, dok je vojni program u proteklom razdoblju bio usmjeren na održavanje postojećih sposobnosti tvrtke, tj. na reviziju i održavanje tenkova i oklopnih vozila. No, u tijeku je nekoliko zanimljivih vojnih projekata, a jedan od njih u kojem ĐĐSV ima veliku ulogu vezan je uz borbena vozila pješaštva M2A2 Bradley koja će ući u operativnu uporabu OSRH

KOVIC E ZA VOZILA BRADLEY?

TEKST
Domagoj Vlahović
FOTO
Tomislav Brandt

**Prva vozila M2 ušla
su u novouređenu
halu namijenjenu i
posvećenu isključivo
projektu Bradley**

U ovom trenutku, glavni i najveći proizvodni i prodajni dio u poslovanju tvrtke Đuro Đaković Specijalna vozila (ĐĐSV) zauzimaju standardni željeznički vagoni kao i vagoni za posebne namjene. Podsjetimo na nedavnu povjesnicu slavonskobrodske tvrtke: većinski udio u vlasništvu u rujnu 2022. preuzeli su investitori iz Češke, a tijekom 2023. radnici su izradili i isporučili kupcima oko 780 vagona. U 2024. planira se njih oko 900. Dakle, dva i pol vagona dnevno! Dok obilazimo urede, pogone i radionice ĐĐSV-a u društву člana Uprave Gorana Matanića, stvara se dojam da je tvrtka riješila ona *egzistencijalna* pitanja. "U ovom je trenutku jedan od većih izazova organizacija posla s obzirom na velik broj narudžbi", objašnjava nam inženjer strojarstva. Naravno, vojni program ĐĐSV-a ono je što najviše zanima Hrvatski vojnik. Trenutačno je u fokusu borbeno oklopno vozilo pješaštva M2A2 Bradley.

Nabava ukupno 89 primjeraka za Oružane snage Republike Hrvatske plod je dogovora hrvatske i američke vlade, a realizacija obnove i opremanja vozila na tvrtki je BAE Systems Inc., američkoj podružnici konglomerata BAE Systems. I tu, u ovom trenutku kao svojevrsni podizvođač, nastupa ĐĐSV koji će imati veliku ulogu u dovođenju 62 vozila u operativno stanje. Sa svojim iskustvom proizvodnje tenkova M-84 i borbenih oklopnih vozila na kotačima Patria, Đurini stručnjaci i hale čine se kao izbor koji se nametnuo sam po sebi. Međutim, istina je potpuno drugačija. Kao prvo, Bradley je pravi proizvod američke vojne industrije, vozilo s kakvim se u Hrvatskoj u industrijskom smislu dosad nitko nije sreo. Krase ga drukčiji koncepti te programi proizvodnje, remonta i održavanja. Drukčije su čak i mjerne jedinice, nisu metričke. Kao glavni izvođač i tvrtka zadužena i za razvoj Bradleyja američke kopnene vojske i marinaca, BAE Systems Inc. ni u Europi ne odustaje od svojih standarda. S druge strane, Hrvatska vojska ima svoje zahtjeve i potrebe i treba dobiti ono najbolje što može za novac koji su izdvojili hrvatski (dijelom i američki) porezni obveznici. Ukratko, ĐĐSV logičan je izbor, ali to je morao i pokazati svim partnerima uključenim u projekt. Veza s BAE Systemsom je kontinuirana i Amerikanci inzistiraju na poštivanju svojih kriterija i standarda.

NOVA HALA ZA M2

U trenutku našeg posjeta, 22 dosad isporučenih Bradleyja bili su u pravilnoj formaciji parkirani na novoizgrađenoj maloj pisti. Okruženi su visokom ogradiom, te 24 sata pod nadzorom zaštitara i videokamera. Podsjetimo, vozila su brodom stigla u riječku luku 6. prosinca 2023. Iako u ovom trenutku nemaju oružne su-

Foto: Đuro Baković specijalna vozila

HRVATSKA VOJNA INDUSTRIJA

stave, komunikacijsku, informacijsku i drugu opremu, primjerci su pažljivo odabrani i pogodni za opremanje te dovođenje u operativnu uporabu. Potonje je zadaća američko-hrvatskog tima od dvadesetak ljudi koji čine djelatnici BAE Systemsa i ĐĐSV-a. Kako su Amerikanci glavni izvođači, trenutačno su u timu nešto brojniji, a na čelu mu je Michael *Mike* Kahles. S njim razgovaramo u jednoj potpuno obnovljenoj i novoopremljenoj hali u kompleksu ĐĐSV-a. Ona će, baš kao i Kahlesov tim koji se u ĐĐSV-u priprema već više mjeseci, biti namijenjena i posvećena isključivo projektu Bradley. Koncept hale i drugih povezanih prostorija, njihova opremljenost te način rada u njima "ne razlikuju se od onih koje imamo u Americi", objašnjava nam Amerikanac koji već desetljećima radi s Bradleyjima. Ono što je najzanimljivije jest da će se u većini slučajeva istodobno raditi na po četiri vozila, no u više manjih podtimova (za kupolu, pogonski sklop...), a svaki od njih mora biti koncentriran isključivo na svoj dio posla. "Ne smije se događati da čovjek

**Ulagano testiranje tenka M-84 na poligonu "Kindrovo".
Nakon toga tenk se šalje u tvornicu na generalnu reviziju**

HRVATSKA VOJNA INDUSTRIJA

zadužen za kupolu dolazi u odjeljak za pogon i onda *posuđuje* dijelove ili alat", slikovito opisuje Kahles. Prva vozila ušla su u halu nekoliko dana nakon našeg posjeta. Voda izvođačkog tima je optimističan. Hvali nam ĐĐSV i njihove domaće kooperante koji su pomogli u obnovi i opremanju hala, baš kao i Hrvate kojima će biti šef. Prošli su potrebnu edukaciju te znaju svoj posao, a posebno mu je bitno što se dobro služe engleskim jezikom, pa neće biti komunikacijskih zapreka.

AMBICIJA I PARTNERSTVO

"S projektom Bradley pokazat ćemo naše sposobnosti, ali i prilagodljivost", govori nam Goran Matanić, dodajući da je cilj ĐĐSV-a da s vremenom preuzima sve više segmenta obnove, ali i kasnijeg održavanja Bradleyja, na svoje ljudi i kapacitete. Dakle, hrvatska tvrtka želi se ospozobićti za sve vezano uz Bradley, doći do toga da jedina zadaća BAE Systemsa u Hrvatskoj ostane jedino – nadzor. No, ne treba zaboraviti i druge strane partnerke uključene u projekt, a to su proizvođači oružja, senzora i drugih sustava. Hrvatski inženjer ističe da će ĐĐSV sudjelovati i u njihovoj ugradnji, te u kasnjem održavanju. Međutim, treba razumjeti da se standardi održavanja Bradleyja razlikuju od onih na koje smo navikli kad je riječ o tehnologiji sovjetskog podrijetla poput M-84. "Mi smo praktički ospozobljeni za sve popravke kad je riječ o tom tenku. Međutim, tvrtke poput naših u američkom slučaju ne ulaze u one najdublje razine popravaka sofisticiranih oružnih ili elektroničkih sustava. To rješavaju originalni proizvođači. Logično je da ćemo kod vozila M2 slijediti američki pristup", opisuje Matanić. Nakon SAD-a, Libanona, Saudijske Arabije i Ukrajine, Hrvatska je peta zemlja čija će vojska biti opremljena Bradleyjima. U sastavu ukrajinske vojske vozilo se još jednom dokazalo kao učinkovit BVP, s visokom stopom borbene moći, ali i preživljavanja posade i iskrcajnog dijela. Od 1980-ih godina proizvedeno ih je više od 6000. Sigurno je da za rabljena vozila ima još zainteresiranih kupaca, a s no-

vostečenim sposobnostima ĐĐSV ima ambiciju postati svojevrsno europsko središte (hub), glavni partner BAE Systemsa za opremanje, popravke i održavanje Bradleyja u središtu, jugu i istoku Starog kontinenta. "To nitko nije obećao, ali spomenuto je kao opcija čim je projekt u Hrvatskoj potvrđen. Ona nije nerealna, nego prilično izgledna. BAE Systems nema običaj uspostavljati više lokacija za istu stvar na geografski relativno bliskim teritorijima. Ako Bradleyja u Europi bude još više, tu je naša šansa", kaže Matanić.

ČEKA SE NARUDŽBA PATRIJA

Projekt koji tek očekuje potvrdu u vidu potpisivanja odgovarajućeg ugovora između Vlade RH i ĐĐSV-a jest opremanje OSRH s 30 novih oklopnih vozila Patria. U Slavonskom Brodu željno očekuju nastavak donedavno najvećeg projekta opremanja u povijesti OSRH. Doduše, zadnje vozilo od onih kojima zasad raspolažu OSRH sišlo je s tvorničke trake još 2013. godine. Međutim, hrvatski proizvođači koji su uspješno preuzeли licenciju i tehnologiju iz Finske (Patria) te Norveške (Kongsberg) ne dvoje da će traka nakon potpisa ugovora profunkcionirati u skladu s terminskim zahtjevima naručitelja. "Pregovarački postupak još je u tijeku. Tvrdim da su naši proizvodni kapaciteti vrlo ozbiljni: imamo opremu, prostorije, infrastrukturu i ljudi te možemo brzo početi. Štoviše, podrazumijeva se da ćemo instalirati i kupole, oružne stanice i druge sustave za inačicu Patria CRO 30L, što dosad nismo činili. Naravno, u pripremama te na prvim integracijama sudjelovat će stručnjaci iz izraelske tvrtke Elbit Systems, proizvođača stanice UT30MK2. Već smo zajednički isplanirali vremenski slijed tog dijela projekta, integraciju, testiranja... Uopće ne očekujemo probleme i želimo HKoV-u isporučivati vozila koja su potpuno opremljena te spremna za operativnu uporabu", nabraja Matanić. I na kraju, ne smije se zaboraviti da ĐĐSV cijelo vrijeme provodi redovito održavanje hrvatskih vozila Patria, što se uostalom može i vidjeti u tvornici u kojoj je više vozila na kojima rade već uigrani

Živahno na Kindrovu

Od 2023. godine ĐDSV je usvojio neke nove sposobnosti, ali sa starijim oružnim sustavima, i to topničkim. Odgovorivši na potrebe Hrvatske vojske, ovlađao je remontiranjem i održavanjem samohodnih haubica 2S1 Gvozdika koje koristi Topničko-raketna bojna Gardijske oklopno-mehanizirane brigade, te topova M-46 koji su u pričuvi. "Donedavno nikad nisu bili u našoj hali. Da u tome uspijemo, ključno je bilo naše iskustvo s tenkovskim topovima za tenkove M-84. Doduše, između tih sustava postoji puno razlika", podsjeća Matanić.

Kako radi jedna od obnovljenih Gvozdika imali smo priliku vidjeti na tvorničkom poligonu "Kindrovo" kod Slavonskog Broda. Kako nije riječ o lokaciji pogodnoj za topnička gađanja bojnim streljivom, Gvozdikine haubice testirane su uz tzv. hidrozrno. Dakle, u cijev topa preko stražnjeg punjača drveni čep i barut, a onda se s prednje strane ulije 13 litara vode. Zbog baruta detonacija je bučna i vatrena, ali uz priličnu količinu tuša. Trzaj koji proizvodi takvo punjenje istovjetan je onom kod bojnog streljiva, pa je pogodno za testiranja haubica i topova na lokacijama koja imaju svoja prostorna ograničenja. Stručnjaci OSRH i ĐĐSV-a ispitivali su paljbu Gvozdike pri elevaciji cijevi od 20, 40 i 60 stupnjeva. U isto vrijeme, na Kindrovu se mogao vidjeti i tenk M-84 na testnoj vožnji i ispitivanjima uoči transporta u tvornicu na reviziju. Ukratko, na Kindrovu je bilo dosta živahno, a bit će i živahnije kad se budu testirali Bradleyji ili nova vozila Patria.

inženjeri i majstori. Isto tako, u tvrtki je provedena instalacija bacača granata na određeni broj Patrija.

EUROPSKE TVRTKE POD ISTIM VLASNIKOM

U nastavku obilaska tvorničkih pogona, posjetili smo i hale u kojima se provodi generalna revizija te redovito održavanje tenkova Hrvatske vojske M-84. Kontinuirani proces revizije, svojevrsnog obnavljanja i osvježavanja sklopova te potrošnih dijelova tenkova, započeo je još 2013. godine potpisivanjem prvog ugovora s MORH-om. Iduće godine stigli su prvi tenkovi i otad su u Đuri svake godine i to u različitim brojevima primjera, ovisno o godišnjoj narudžbi MORH-a (opširnije v. tekst Generalna revizija tenkova, HV br. 493). Prema trenutačnim projekcijama, u 2024. godini kroz hale će proći oko 20 tenkova, što u reviziji, što u redovitom održavanju. Reklo bi se da ĐĐSV i dalje vlasti svim segmentima vezanim uz osamdesetčetvorke. A znamo da tvrtka i već dugo nudi modernizaciju i nadogradnju tih tenkova, njihovo dovođenje na viši standard s većim udjelom zapadnih sustava kompatibilnih s NATO-om. Tako je još uvijek, s tim da u ĐĐSV-u ističu da im dodatne mogućnosti za modernizaciju sa svojim proizvodima daju i druge europske tvrtke pod istim češkim vlasnikom, što pojednostavnjuje cijeli proces. Matanić kaže da se pripadnost tom krugu očitava i u mogućnosti da ĐĐSV proizvodi ili sudjeluje u proizvodnji novih sustava za potrebe OSRH. Primjer su glasoviti terenski kamioni Tatra, "ispocetka dizajnirani tako da se mogu prilagoditi i konfigurirati sukladno najrazličitijim vojnim namjenama i potrebama". Na kraju krajeva, već postoji i jedan konkretan primjer suradnje unutar vlasničke grupe: ĐĐSV je prošle godine isporučio segmente sustava lansirnog mosta AM-70 EX i oklopne kabine vozila za tvrtku Excalibur Army.

HRVATSKA VOJNA INDUSTRIJA

"MOŽEMO SE BRZO MIJENJATI"

Ipak, što se tiče MORH-a i OSRH, modernizacija tenkova M-84 dosad se nije spominjala kao neki blisko-ročni projekt, no ako do njega dođe, u tvrtki kažu da su spremni. Matanić također tvrdi i za slučaj da se Hrvatska odluči za nabavu nekog novog ili rabljenog stranog tenka: ĐĐSV spreman je dati svoj doprinos. "Ponavljam, prilagodljivi smo narudžbama jer imamo infrastrukturu za ozbiljne industrijske proizvode, imamo ljude, opremu i know-how. Vrlo brzo možemo mijenjati svoje proizvodne procese i programe. Ako je danas u jednoj hali proizvodnja oklopнog tijela jednog vozila, ona se po završetku može brzo prilagoditi nekom drugom vozilu. To vrijedi i za neki novi tenk ili neku drugu vrstu vozila", kaže inženjer.

Član Uprave zaključuje da u ovom trenutku budućnost ĐĐSV-a izgleda prilično dobro. Potkrepljuje ga podatak da je tvrtka u 2023. zabilježila najveći rast i razvoj u nekoliko zadnjih godina. Sigurno je da su najveći razlog daljnjem optimizmu vagoni. Vojni program teško će dosegnuti iste brojeve, ali vjerojatno bi mogao zauzeti veći udio u ukupnom udjelu u proizvodnji, a onda i u prihodima. Nakon što je projekt Patria bio priveden kraju, uglavnom se sveo na održavanje postojećih sposobnosti tvrtke, tj. na reviziju i održavanje tenkova i oklopnih vozila. Sad su druga

Modernizacija stroja za razminiranje

ĐĐSV se odnedavno prilično koncentrirao na svoj već poznati stroj za razminiranje RM-KA-02. U sklopu jednog projekta, tvrtka je otkupila određeni broj starijih rabljenih primjeraka, remontirala ih te ih isporučila novom kupcu. U tijeku je proces kojim će RM-KA-02 biti moderniziran i takva će vozila biti ponuđena kupcima. Stavlja se, među ostalim, jači motor te snažniji hidraulički sustavi, a poboljšava se i sustav daljinskog upravljanja. Kako kažu u tvrtki, to će biti jedan od najznačajnijih projekata vojnog programa u 2024. godini.

Foto: Duro Baković specijalna vozila

vremena. Nova sigurnosna situacija i rat u Europi donose potpuno nove momente za vojnu industriju, pa tako i hrvatsku. Zemlje NATO-a i Europske unije surađuju kako bi opremile svoje oružane snage, ali isto se tako trude održati vojno-industrijske sposobnosti i mogućnosti koje imaju na vlastitom tlu. No, to usmjerenje prema proizvođaču s hrvatskom adresom mora imati i svoj čvrsti temelj u potrebama oružanih snaga i obrambenog sustava. U svakom slučaju, pred vojnim programom ĐĐSV-a zanimljivo je razdoblje.

"S projektom Bradley pokazat ćemo naše sposobnosti, ali i prilagodljivost", govori nam Goran Matanić, član uprave ĐĐSV-a

Potpredsjednik Vlade RH i ministar obrane Ivan Anušić i načelnik Glavnog stožera OSRH admiral Robert Hranj posjetili su sa suradnicima pripadnike 13. HRVCON-a koji se nalaze u NATO-ovoј aktivnosti ojačane prednje prisutnosti u Poljskoj

**HVALA ZA SVE
ŠTO ČINITE ZA
HRVATSKINAROD**

TEKST
Irena Rački
FOTO
Filip Klen

NATO/eFPBG - POL

Potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske i ministar obrane Ivan Anušić i načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga RH admirал Robert Hranj s izaslanstvom, posjetili su 5. veljače pripadnike 13. hrvatskog kontingenta koji se nalaze u NATO-ovoj aktivnosti ojačane prednje prisutnosti u vojarni Bemowo Piskie u Republici Poljskoj.

U aktivnosti u Poljskoj trenutačno se nalazi 69 pripadnika 13. hrvatskog kontingenta, od kojih glavninu čine pripadnici Hrvatske kopnene vojske, odnosno Topničko-raketne pukovnije Hrvatske kopnene vojske te pripadnici Hrvatskog vojnog učilišta, Zapovjedništva za potporu, Zapovjedništva za kibernetički prostor i Obavještajne pukovnije. Ministar Anušić istaknuo je kako mu je zadovoljstvo bilo susresti se i razgovarati s pripadnicama i pripadnicima Hrvatske vojske u međunarodnom okruženju gdje su ponovno dokazali profesionalizam, snagu, odgovornost i spremnost Hrvatske vojske. "Pripadnici kontingenata prije vas, a tako ćete i vi, dobivali su vrhunske ocjene za sudjelovanje u misijama, operacijama i aktivnostima. Hvala vam na tome i hvala vam na svemu što činite za Hrvatsku i hrvatski narod. Čuvajte ugled Hrvatske vojske koja je 1991. branila, a 1995. oslobođila Hrvatsku", rekao je.

"Svjesni važnosti dobro obučene i opremljene Hrvatske vojske temeljem iskustava iz Domovinskog rata te nužnosti njezina jačanja u vremenima značajno izmjenjene sigurnosne paradijme, Vlada Republike Hrvatske nastavlja procese modernizacije uvođenjem najmodernijih zapadnih tehnologija u naš obrambeni sustav", istaknuo je ministar obrane te poručio: "Čuvajte svoju sigurnost, djelujte timski, ne zaboravite kako vas u domovini čekaju vaše obitelji i najmiliji. Vjerujem kako ćete iz ove NATO-ove aktivnosti ponijeti vrijedna znanja i vještine te ih ugraditi u naše Oružane snage."

Admiral Hranj također je izrazio zadovoljstvo posjetom i poručio kako vojska pogotovo danas podsjeća koliko je važna za očuvanje mira i sigurnosti: "Očekujem kako ćete svoje obveze izvršavati odgovorno i savjesno te da ćete u suradnji s kolegama iz savezničkih vojski pridonositi ugledu Saveza i jačati interoperabilnost."

HRZ

Tekst: Domagoj Vlahović / Foto: Filip Klen

Kako postati vojni pilot? Koji su zahtjevi na tom putu? Što time dobivate? Što je najbolje, a što najteže? To su samo neka od pitanja koja su postavljena kadetima u vojarni "Lučko" na promociji studija za vojnog pilota

ŽELIM LETJETI I SAMO LETJETI

"Trenutačno intenzivno razmišljam o budućoj selekciji – avion ili helikopter? I jedno i drugo dva su magična stroja za letenje, dobro je na kojem god da završim. I ja bih voljela Rafale, ali to je dalek cilj, i Pilatus je izvrsna letjelica. Moja motivacija i cilj u ovom su trenutku vrlo jednostavni – letjeti i samo letjeti!" zaključuje buduća pilotkinja HRZ-a kadetkinja Anja Kralj

Ministarstvo obrane Republike Hrvatske raspisalo je 26. siječnja 2024. javne natječaje za prijam u kadetsku službu na Sveučilište u Zagrebu. Riječ je o dva studija. Prvi je sveučilišni prijediplomski studij Aeronautika – vojna kontrola zračnog prometa na koji se prima do šest kandidatkinja i kandidata. Drugi je sveučilišni prijediplomski studij Aeronautika – vojni pilot na koji se prima do 20 kandidatkinja i kandidata.

Iako je termin raspisivanja natječaja uobičajen, ove je godine privukao i veće zanimanje medija. Među razlozima za to neki su očiti – povećan opseg kampanje koju provode MORH i Hrvatsko ratno zrakoplovstvo (HRZ), ali i povećan interes javnosti i medija za tu granu OSRH izazvan novim, atraktivnim letjelicama koje ulaze ili su ušle u HRZ-ovu zračnu flotu. U okviru navedene kampanje, samo nekoliko dana nakon objave natječaja, MORH i HRZ pozvali su novinare triju nacionalnih televizijskih kuća u vojarnu "Lučko". Namjera je bila pružiti im sugovornike koji će predstaviti zainteresiranim detalje oko studija za vojnog pilota, od onih administrativnih i općih, pa sve do onih iz prve ruke, od sadašnjih pilota i kadeta. A pobrinuli su se i za odgovarajuću scenografiju: uzletno-sletnu stazu s HRZ-ovim helikopterima UH-60M Black Hawk koji lete u sastavu 194. eskadrije višenamjenskih helikoptera.

TRAŽI SE NAJVİŞE

Brigadirka Vesna Trut s Hrvatskog vojnog učilišta istaknula je da budući vojni piloti pred sobom imaju slične akademiske zahtjeve kao i drugi studenti civilnih studija. Međutim, za njih vrijede i posebni, visoki zdravstveni, psihologiski, fizički i sigurnosni kriteriji, što znači da je selekcija posebno stroga. No, od pilota se traži najviše u svim vojskama svijeta pa tako i u OSRH. Sljedeća posebna etapa na njihovu putu do studija seleksijsko je letenje u vojarni "Pukovnik Mirko Vukušić" u Zadru. Jednostavno, netko može udovoljiti svim prethodnim kriterijima, a potom pokazati da mala kabina i zračni prostor jednostavno nisu okružje u kojem se ugodno osjeća. "Mislim da je za mlade ljude željne uzbudjenja vojni pilot jednostavno ono pravo, adrenalsko zanimanje. Ne zaboravimo i prestiž, poseban status koji vojni piloti imaju u svjetskim oružanim snagama," zaključuje brigadirka. Kako je biti u kokpitu vojne letjelice jako dobro zna bojnica HRZ-a Antonija Trupinić, pilotkinja helikoptera s iskustvom nastavnice letenja. Novinarima je odmah otklonila nagadnja da je neobično što žena radi taj posao. "Danas imamo

jako puno djevojaka koje se prijavljuju za vojne pilotkinje. U mojim počecima, privukli su me dinamika, adrenalin i brzina, željela sam raditi nešto što će potpuno zakupiti moju pozornost. Ne treba zaboraviti niti ljepotu letenja, a pogled koji imam iz svojeg ureda je neprocjenjiv", nabroja časnica. Za sve potencijalne kandidate za pilote HRZ-a imala je jednostavnu poruku: ako razmišljate o letenju svaki dan, to neće biti vaše zanimanje, bit će vaš poziv.

IZAZOV PO IZAZOV

Dvoje mlađih kadeta – pilota, koji su već dobro napredovali u ostvarenju svojeg sna, bili su glavne zvijezde na Lučkom. Kadet 3. godine Luka Kovačić djeluje vrlo sabrano i samopouzdano dok objašnjava svoje početke. "Kad sam prošao sva testiranja, slijedilo je seleksijsko letenje avionom Zlin 242 L. Ono je potvrdilo sva moja očekivanja, nije se moglo uspoređivati s letom u komercijalnom avionu. Avion je puno manji, vi ste za komandama, osjećate sve vjetrove i turbulencije, imate izvanredan pogled. Najbolji mi je osjećaj bio u školskom krugu kod zadnjeg zaokreta kad zakrećete avion prema pisti, u nagibu ste i imate pogled na pistu", sjeća se Luka. U HRZ-u u ovom trenutku ima više zanimljivih zrakoplova, ali kadet kaže da mu je san letjeti na onom najzahtjevnijem, Rafaleu, i tu nema dvojbe. No, do toga je još puno vremena i zahtjeva. Novi je izazov skorašnji početak temeljne letačke obuke na avionu Pilatus PC-9.

Kadetkinja 3. godine Anja Kralj opušteno kaže da studij vojnog pilota ima svoje zahtjeve u više segmenta, no i nije toliko naporan ako imate veliku volju i svoj san koji je ostvariv. Prvo je na fakultetu polazila studij za civilnog pilota, a onda se prebacila na vojni i kaže da joj je to bila jedna od najboljih odluka, "u skladu s mojim karakterom i onim što jednog dana želim raditi". I ona se rado prisjetila seleksijskog letenja, a u ovom trenutku intenzivno razmišlja o budućoj selekciji – avion ili helikopter? "I jedno i drugo dva su magična stroja za letenje, dobro je na kojem god da završim. I ja bih voljela Rafale, ali to je dalek cilj, i Pilatus je izvrsna letjelica. Moja motivacija i cilj u ovom su trenutku vrlo jednostavni – letjeti i samo letjeti!" zaključuje buduća pilotkinja HRZ-a.

"Kad sam prošao sva testiranja, slijedilo je seleksijsko letenje avionom Zlin 242 L. Ono je potvrdilo sva moja očekivanja, nije se moglo uspoređivati s letom u komercijalnom avionu. Avion je puno manji, vi ste za komandama, osjećate sve vjetrove i turbulencije, imate izvanredan pogled," ističe kadet 3. godine Luka Kovačić

NATO/eVA - MAĐARSKA

Svečani ispraćaj 4. hrvatskog kontingenta (HRVCON) u NATO-ovu aktivnost ojačane budnosti (eVA – enhanced Vigilance Activities) u Mađarskoj održan je 12. veljače u vojarni "1. gardijska brigada Tigrovi – Croatia" u Zagrebu uz nazočnost obitelji i prijatelja pripadnika kontingenta

PONOSNO NOSITE HRVATSKU ZASTAVU

U okviru 4. HRVCON-a u područje aktivnosti u Mađarskoj upućuje se 64 pripadnika i pripadnica Oružanih snaga Republike Hrvatske, na rok do sedam mjeseci. Pukovnik Antonio Tokić zapovjednik je kontingenta.

Izaslanik potpredsjednika Vlade i ministra obrane državni tajnik Zdravko Jakop poželio je pripadnicima 4. hrvatskog kontingenta uspjeh u odgovornom obavljanju zadaća u međunarodnom okruženju i poručio: "Vjerujem kako ćete izvan granica domovine, baš poput vaših prethodnika, pokazati svijetu izvrsnost i profesionalizam Hrvatske vojske". U kontekstu aktualnih sigurnosnih izazova državni je tajnik istaknuo kako mir nikad ne smijemo uzeti zdravo za gotovo te kako neprestano moramo činiti sve kako bismo razvijali sposobnosti koje će ga očuvati i sačuvati. Naglasio je kako su pripadnici i pripadnice Oružanih snaga temelj obrambenog sustava te da je Ministarstvo obrane sustavno posvećeno poboljšanju materijalnih prava i boljih uvjeta za život i rad pripadnika Hrvatske vojske. "Ponosno nosite hrvatsku zastavu i budite uvijek domovini vjerni," poručio je Jakop.

Zamjenik načelnika Glavnog stožera Oružanih snaga RH general-pukovnik Siniša Jurković istaknuo je kako sudjelovanjem u ovoj aktivnosti Oružane snage RH pokazuju interoperabilnost s oružanim snagama drugih članica Saveza i izravno pridonose kolektivnoj obrani NATO-a. Istaknuo je kako Republika Hrvatska sudjelovanjem u ovoj aktivnosti potvrđuje svoju solidarnost prema partnerima i dokazuje da je vjerodostojna članica

TEKST
Nataša Fortuna
Višnecki

FOTO
Tomislav Brandt

Saveza predana njegovim zajedničkim ciljevima. "Aktivnosti koje vas očekuju specifične su i izazovne. Uvjeren sam da ste svi vi kao kontingenat i kao pojedinci spremni izvršiti dobivene zadaće i ostvariti zadane ciljeve. Neka vas ova aktivnost obogati novim saznanjima te oplemeni novim iskustvima", poručio je general Jurković pripadnicima kontingenta te zahvalio njihovim obiteljima na potpori koju im pružaju.

Zapovjednik 4. hrvatskog kontingenta pukovnik Antonio Tokić zahvalio je svima koji su pridonijeli da kontingenat bude u potpunosti obučen i opremljen te spreman provesti sve zadaće koji se pred njega postave i ispuniti sva očekivanja. "Pripadnici su iznimno motivirani za dokazivanje i rad u međunarodnom okruženju", rekao je te posebno zahvalio obiteljima i prijateljima pripadnika kontingenta na potpori i razumijevanju koju im pružaju istaknuvši kako će im upravo ta potpora olakšati boravak u misiji.

Pripadnici 4. HRVCON-a u NATO-ovoj aktivnosti u Mađarskoj sudjeluju u okviru multinacionalne Borbene grupe zajedno s pripadnicima snaga Italije, Turske i Mađarske koja je ujedno i vodeća nacija. U aktivnosti sudjeluju i snage Sjedinjenih Američkih Država, iako formalno nisu u sastavu eVABG-HUN. Hrvatski kontingenat sudjeluje u aktivnosti ojačane budnosti

"Vjerujem kako ćete izvan granica domovine, baš poput vaših prethodnika, pokazati svijetu izvrsnost i profesionalizam Hrvatske vojske", poručio je pripadnicima 4. kontingenta izaslanik potpredsjednika Vlade i ministra obrane državni tajnik Zdravko Jakop

NATO-a na temelju Odluke Hrvatskog sabora, a prvi hrvatski kontingenat upućen je u područje aktivnosti u srpnju 2022. godine. Podsetimo, NATO-ove borbene grupe pod nazivom aktivnosti ojačane budnosti u središnjoj i jugoistočnoj Europi, u Mađarskoj, Slovačkoj, Rumunjskoj i Bugarskoj, uspostavljene su s ciljem daljnog jačanja savezničkog postava odvraćanja i obrane te sposobnosti kolektivne obrane. Uspostava borbennih skupina provodi se na temelju koncepta multinacionalnih snaga, kao i već postojeće borbene skupine NATO-ove aktivnosti ojačane prednjim prisutnosti u Poljskoj, Litvi, Latviji i Estoniji.

TIGROVI NA ČELU NAPADNE

U Simulacijskom središtu ZOD-a od 29. siječnja do 9. veljača održana je računalno potpomognuta stožerna vježba kojoj je glavni cilj bila provjera uvježbanosti i osposobljenosti zapovjednih struktura Borbene grupe mehaniziranog pješaštva I

Iako namjenski organizirana, Borbena grupa mehaniziranog pješaštva I (BGMP I) postrojba je OSRH ustrojena u okviru deklariranih snaga OSRH za NATO i već ima zamjetan staž obuke i uvježbavanja. Nositelj je ustrojavanja 1. mehanizirana bojna Tigrovi Gardijske mehanizirane brigade (GMBR) Hrvatske kopnene vojske (HKoV). BGMP I prvi je put ocijenjena 2017., a drugi put 2022. godine. Međutim, kako naglašava zapovjednik grupe i bojne Tigrovi pukovnik Marko Krpan, grupa je obvezna održavati dostignute razine sposobnosti kroz provedbu vježbi na zemljisu te stožernih vježbi. S pukovnikom Krpanom razgovarali

smo u Simulacijskom središtu (SimS) Zapovjedništva za obuku i doktrinu (ZOD) HKoV-a zagrebačkoj vojarni "Petar Zrinski", koja je od 29. siječnja do 9. veljača bilo poprište jedne od potonje vrste vježbi i to računalno potpomognute (CAX) Tigar 24.

Posjet Simulacijskom središtu uvijek je zanimljiv. Ustrojstvena cjelina s bogatom tradicijom i iskustvom provedbe CAX stožernih vježbi nastoji se prilagoditi svim ciljevima svojih gostiju te im omogućiti najbolju potporu u skladu sa svojim mogućnostima.

ZAPOVIJEDANJE I NADZOR

Naša ekipa stigla je kad se scenarij već uvelike zahuktao, a među sudionicima okruženima računalima, zemljovidima, telefonima i zidnim panelima s različitim informacijama moglo se zamjetiti i uzbudjenje. Naime, primarna obučna skupina, a to su stožerno osoblje Tigrova i dugih sastavnica BGMP-a, mora uspješno provesti konvencionalnu napadnu operaciju. Doduše, BGMP uz uvježbane stožere i vojnike na raspolažanju ima niz modernih borbenih sredstava poput borbenih oklopnih vozila Patria ili samohodnih haubica PzH 2000. Potonje sredstvo primjer je kontinuiranog razvoja Borbene grupe, 2017. godine još ga nije imala na raspolažanju, a sada je tu, zajedno s pripadnicima samohodne haubičke bitnice iz Topničko-raketne pukovnije HKoV-a. Zapovjednik bitnice poručnik Marko Borna Zrno, koji nas dočekuje u malom odjeljku prostorije namijenjenom njegovu timu, uvjeren je da je njegova mala postrojba jako

TEKST
Domagoj Vlahović

FOTO
Tomislav Brandt

VOJARNA "PETAR ZRINSKI"

dobro integrirana u BGMP I. "Ovdje nas ima iz različitih rodova vojske i cilj je da se što bolje uvježbamo, ali i razmijenimo iskustva. Mislim da su razne stožerne trenaže i planiranje te provedba kompletne operacije u SimS-u nešto što ćemo moći itekako koristiti na terenu, u našim vježbama i obuci u OSRH, i u međunarodnom okruženju", nabrja poručnik.

Središnje mjesto u kojem smo bili tijekom obilaška ipak je bio sam Stožer BGMP-a. U njega se slijevaju i iz njega izlaze sve ključne informacije i zapovijedi te se donose ključne odluke. "Djelovanje Stožera ovdje provjeravamo kroz sve stožerne funkcije, s tim da je najveći naglasak ipak na funkciji zapovijedanja i nadzora (C2). Dok nam pokazuje središnji zemljovid, pukovnik Krpan objašnjava da je scenarij za Tigar 24 upotpunjjen i prilagođen najnovijim doktrinama i zahtjevima koji dolaze iz NATO-a i GS-a OSRH. "Konačno, i struktura BGMP-a mijenja se s godinama, prila-

nim jer su napadne operacije kompleksne same po sebi. Međutim, "naš je stožer uvježban za sve scenarije, pa i za brzu prilagodbu situaciji koju procijenimo sukladno informacijama koje dobivamo s terena ili iz naših obavještajnih struktura, besposadnih letjelica..."

Kao i kod drugih sličnih vježbi, osim Stožera koji je središnja obučna skupina, te zapovjedništava podređenih postrojbi, svoju ulogu imao je i tim u funkciji nadređenog zapovjedništva (HICON). U slučaju CAX vježbe Tigar 24 to je Gardijska mehanizirana brigada, a mjesto u Stožeru imala je i poručnica Mirta Kevo, časnica iz Topničko-raketne bojne GMBR-a. "Ovdje obnašam dužnost časnice za vatrenu potporu u Stožeru brigade, te u sklopu toga pratim rad podređenih postrojbi, tj. njihovih časnika za vatrenu potporu. Ukratko, odavde odobravamo ili ne odobravamo vatrena djelovanja te nadziremo učinke koji se ostvare na označenim ciljevima. Za mene kao mladu časnici ova je vježba izvrsna prilika da iz prve ruke vidim funkciranje Stožera. Nije se problem uživjeti u scenarij, jer on je dobro osmišljen te podrazumijeva realne situacije", izravna je poručnica.

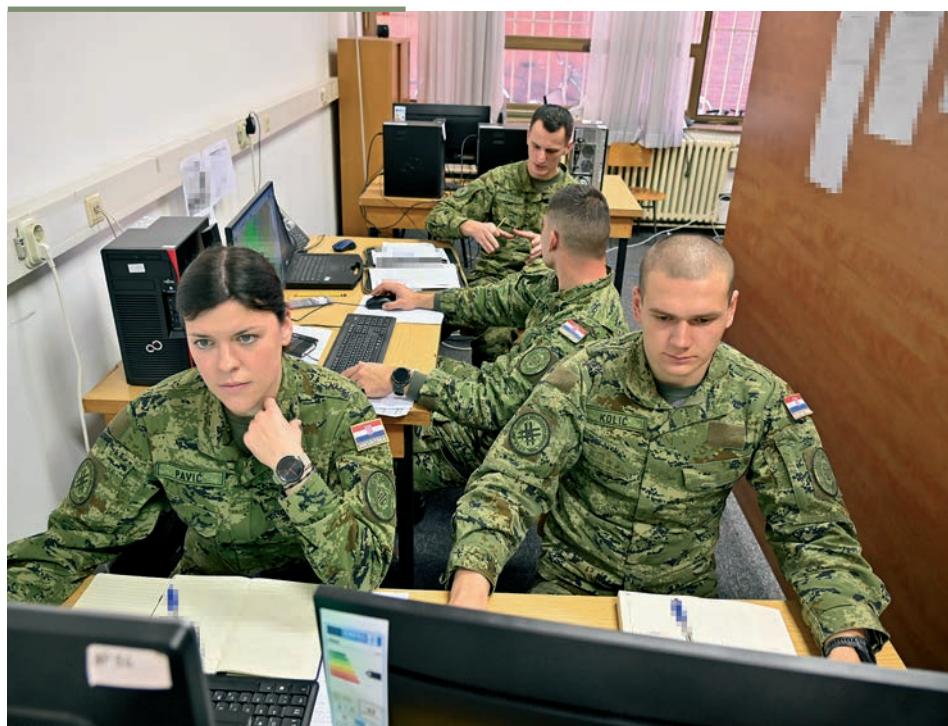
Vježba u SimS-u samo je dio još jednog obučnog ciklusa u kojem se nalazi BGMP I. Pukovnik Krpan najavio nam je vrlo atraktivran događaj na proljeće – vježbu na zemljistu Tigar 24 na kojoj će se također provesti ofenzivna operacija te napadne taktičke aktivnosti. U sklopu toga, Središte za borbenu obuku ZOD-a ocjenit će 3. mehaniziranu satniju Tigrova. Gledano sa stožerne strane, na vježbi na poligonu "Eugen Kvaternik" kod Slunja dosta će toga biti identično uvjetima koji se uvježбавaju u SimS-u. No, sigurno će situacija uživo biti još i atraktivnija. I to nije sve: spomenuta 3. satnija u rujnu će na istom poligonu provesti bojno gađanje. "Time ćemo zatvoriti ciklus obuke koji smo započeli osnovnim uvježbavanjem pojedinaca i timova," zaključuje pukovnik.

E OPERACIJE

gođava se propisanim zahtjevima sposobnosti NATO-a. Scenarij sigurno nije onakav kakav bi, recimo, bio prije tri godine, definitivno je nadograđen sukladno aktualnim okolnostima. Sigurno je najbliži situaciji u kojoj bi se Stožer BGMP-a našao na terenu. To je i velika zasluga Simulacijskog središta", kaže nam zapovjednik.

TOČAN PRIKAZ SITUACIJE

Dakle, obučna skupina nije imala utjecaj na scenarij, a suprotna strana (OPFOR) nije željela dopustiti da napadna operacija Tigrova i njihovih kolega prođe bez ikakvog otpora i problema. Časnici i dočasnici BGMP-a našli su se pred nizom odluka, a svaka kriva procjena ili okljevanje može imati loše posljedice za postrojbe i sredstva, makar oni bili simulirani u računalu. Natporučnik Kristijan Čabraja, operativni časnik u Tigrovima, nije se micao od zemljovida. U Stožeru BGMP-a ima i ulogu *kapetana bitke*, što znači da mora primati, pratiti i distribuirati sve informacije s izdvojenih zapovjednih mjesta prema središnjem zapovjednom mjestu i obratno. "Moja je odgovornost da prikaz aktualne situacije bude uvijek točan kako bi se kontinuitet operacije odgovarajuće pratio, a zapovjednik u kritičnim situacijama donio točnu i pravodobnu odluku", kaže časnik. Scenarij smatra zahtjev-

HVU

VI STE NAJBOLJE ŠTO

Tekst: Nataša Fortuna Višnecki / Foto: Tomislav Brandt

"Vi ste nasljednici svakog poginulog heroja i svakog preživjelog branitelja koji je svojom hrabrošću, smjelošću i ljubavlju prema domovini izborio neovisnu, slobodnu i samostalnu Republiku Hrvatsku. Vi nosite istu odoru kao što su nosili oni, vi nosite isto znakovlje kao što su nosili oni", poručio je kadetima tijekom njihove svečane promocije ministar obrane Ivan Anušić

"Kako bismo bili spremni suočiti se sa sigurnosnim i drugim izazovima, potrebno je primijeniti nove doktrine i taktike, trebate biti osposobljeni, obučeni i kontinuirano proučavati vojnu znanost i umijeće", istaknuo je načelnik GS OSRH admiral Robert Hranj

DRŽAVA HRVATSKA IMA

Svečana promocija 15. i 16. naraštaja kadeta diplomskih studija Vojno inženjerstvo i Vojno vođenje i upravljanje te 15., 16. i 17. naraštaja prijediplomskih studija Vojno inženjerstvo i Vojno vođenje i upravljanje održana je 9. veljače na Hrvatskom vojnom učilištu "Dr. Franjo Tuđman".

Diplome Sveučilišta u Zagrebu primilo je 107 polaznika diplomskih i prijediplomskih studija Vojno inženjerstvo i Vojno vođenje i upravljanje, od čega je 28 žena te 11 stranih polaznika i to devet polaznika iz Bosne i Hercegovine, jedan polaznik iz Crne Gore te jedan polaznik s Kosova.

Vojne prijediplomske studije završio je 71 kadet, od čega 17 kadetkinja. Prijediplomski studij Vojnog inženjerstva završilo je 27 kadeta, a 44 kadeta završila su prijediplomski studij Vojnog vođenja i upravljanja. Svečanoj promociji nazičio je izaslanik predsjednika Vlade Republike Hrvatske, potpredsjednik Vlade RH ministar obrane Ivan Anušić koji je kadetima i njihovim obiteljima čestitao na promociji te zahvalio na trudu i odabiru da postanu pripadnici Hrvatske vojske. "Vi ste najbolje što država Hrvatska ima", istaknuo je rekavši kako su Hrvatska vojska, hrvatske kadetkinje i kadeti, koji će u budućnosti voditi Oružane snage, jednako kao i ljudi koji danas vode Oružane snage RH, razlog zašto hrvatski narod uvijek ima najviše povjerenja upravo u Hrvatsku vojsku. "Vi imate tu čast i nosite ju ponosno dalje kroz život, kroz vaše školovanje i kroz sve ono što ćete raditi na korist vaše obitelji, vaše države, vašeg naroda i svijetu nas". Rekao je kadetima kako moraju znati i biti ponosni na činjenicu da su oni nasljednici pobjedničke Hrvatske vojske: "Vi ste nasljednici svakog poginulog heroja i svakog preživjelog branitelja koji je svojom hrabrošću, smjelošću i ljubavlju prema domovini izborio neovisnu, slobodnu i samostalnu Republiku Hrvatsku. Vi nosite istu odoru kao što su nosili oni, vi nosite isto znakovlje kao što su nosili oni. Na vas gledamo kao na nekog tko nosi taj plamen koji je zapaljen 1990. godine dalje u budućnost Hrvatske i hrvatskog naroda".

"Ovo je poziv, a ne posao. Vi ste taj poziv osjetili i zato ste danas ovdje. Budite domovini vjerni i neka vas na putu koji je pred vama čuva i pazi dragi Bog," poručio je ministar kadetima.

Načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske admiral Robert Hranj čestitao je kadetima na postignuću i akademskom priznanju kazavši kako im ova diploma treba biti poticaj za daljnje uspjehe i napredovanje u Hrvatskoj vojsci. "Kako bismo bili spremni suočiti se sa sigurnosnim i drugim izazovima, potrebno je primijeniti nove doktrine i taktike, trebate biti osposobljeni, obučeni i kontinuirano proučavati vojnu znanost i umijeće", istaknuo je admiral Hranj te zahvalio akademskoj zajednici na doprinisu u ustupstvu vojnostudijskih programa za potrebe Hrvatske vojske i Sveučilišta za obranu i sigurnost.

Zapovjednik Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" general-bojnik Slaven Zdilar zahvalio je profesorima i predavačima koji su kadete vodili kroz studijske godine, kao i obiteljima i prijateljima koji su ih podržavali na njihovu putu. "Ovo je poseban trenutak koji označava kraj vašeg akademskog putovanja i početak novih izazova i prilika. Akademska titula samo je početak vašeg putovanja prema ostvarenju vaših ciljeva i doprinisu Oružanim snagama RH i obrani domovine. Ovo je vaš trenutak slavlja i ponosa," poručio je general kadetima.

"Ulaganje u znanost investicija je za budućnost koja će nam se višestruko vratiti, zato danas s posebnom radošću slavimo postignuća naših prijediplomskih i diplomskih studenata i vojnika te odajemo priznanje njihovu marljivom radu i predanosti", rekao je rektor Sveučilišta u Zagrebu Stjepan Lakušić istaknuvši kako su kadeti svojom marljivošću i ustrajnošću pokazali da su sposobni obnašati časničke dužnosti.

Podsjetimo, sveučilišni studiji Vojno inženjerstvo i Vojno vođenje i upravljanje razvijeni su u suradnji Oružanih snaga RH i Sveučilišta u Zagrebu, a prvostupnike nakon završetka čeka posao u postrojbama Oružanih snaga RH na mjestima prvih časničkih dužnosti. Studij Vojnog inženjerstva primarno je usmjeren na tehničko područje, a studij Vojnog vođenja i upravljanja na društveno područje. Oba sveučilišna prijediplomska studija traju osam semestara ili četiri godine. Završetkom studija stječe se akademski naziv prvostupnika izabranog studijskog programa i dobiva prvi časnički čin poručnika.

"Vi ste najbolje što država Hrvatska ima", istaknuo je ministar obrane Ivan Anušić rekavši kako su Hrvatska vojska, hrvatske kadetkinje i kadeti, koji će u budućnosti voditi Oružane snage, jednako kao i ljudi koji danas vode Oružane snage RH, razlog zašto hrvatski narod uvijek ima najviše povjerenja upravo u Hrvatsku vojsku

ZAPOVJEDNIŠTVO SPECIJALNIH SNAGA

KRAV MAGA

Razvijanje tjelesne spremnosti i izdržljivosti naglasak je u treningu, a usporedno s tim i izgradnja mentalne snage kako bi se kod pojedinca razvio borbeni duh i osjećaj nepobjedivosti, čak i onda kad su za njega okolnosti iznimno nepovoljne...

Krav Maga vještina je bliske borbe popularna u vojnim i policijskim postrojbama za specijalne namjene pa tako i među našim pripadnicima Zapovjedništva specijalnih snaga. Riječ je o izvorno izraelskoj borilačkoj vještini i u njezinim se tehnikama najčešće obučavaju postrojbe koje se mogu naći u smrtonosnim situacijama tijekom provedbe svojih zadaća. Borba protiv više napadača, talačke situacije, borbe u skućenim i mračnim prostorima, na stepenicama ili u vodi, borbe s ozlijedenim ekstremitetima, svezanim ruku samo su neke od situacija u obuci. Onaj tko ovlađa tom vještinom sposoban je prevenirati napad, uspješno riješiti ugrozu od hladnog ili vatrenog oružja, zna kako iskoristiti predmete iz okoline u cilju obrane, kako izbjegići sukob ili ga riješiti u što kraćem vremenu. Razvijanje tjelesne spremnosti i izdržljivosti naglasak je u treningu, a usporedno s tim i izgradnja mentalne snage kako bi se kod pojedinca razvio borbeni duh i osjećaj nepobjedivosti, čak i onda kad su za njega okolnosti iznimno nepovoljne. Zato je bilo zadovoljstvo, tijekom našeg zadnjeg posjeta delničkoj vojarni, vidjeti mlade pripadnike ZSS-a kako vrlo motivirano i s lakoćom svladavaju tehnike ove jedinstvene vještine.

Pripremila: Vesna Pintarić / Foto: Tomislav Brandt

Ono što Krav Maga čini jednim od najkvalitetnijih sustava bliske borbe jest stalno usavršavanje tehnika. Ona je hibrid tradicionalnih borilačkih vještina koji integrira sve naučinkovitije elemente drugih vještina te ih oblikuje u visokoučinkovit borilački sustav. Ona je živi sustav koji se stalno nadograduje, poboljšava i oblikuje sukladno potrebama nastalim iz stvarnih situacija u svijetu. Upravo je to svrstava u sam vrh borilačkih vještina. Druga joj je velika prednost jednostavnost i lakoća učenja i svladavanja tehnike. Naime, prosječnom čovjeku treba oko 100 sati treninga kako bi bio spreman obraniti se od većine ugroza koje ga očekuju u njegovu okružju, neovisno o tome je li riječ o vojnoj osobi, policijskom službeniku, zaštitaru ili civilu u obavljanju svakodnevnih poslova.

VJEŠTINA KOJA MOŽE SPASITI ŽIVOT

Poznavanjem vještina bliske borbe i samoobrane pojedinac se osnažuje kako bi svoj posao mogao što kvalitetnije odraditi i lakše se prilagoditi čestim promjenama dužnosti. Oružane snage, odnosno postrojbe koje su integrirale ovu vještinu bliske borbe, moći će se uspješnije i kvalitetnije nositi s izazovima u kojima bi se mogli naći.

ZAJEDNO ZA BOLJI INTERNET

Mladi znaju koristiti digitalne tehnologije, ali njihova je svijest o sigurnosti, privatnosti, zaštiti osobnih podataka i zaštiti od nasilja na internetu slaba. Stoga je Dan sigurnijeg interneta, koji se obilježava svakog drugog utorka u veljači, prigoda podsjetiti se zašto je dobro biti informiran i smanjiti rizike korištenja digitalnih tehnologija

Dan sigurnijeg interneta jedan je od najvažnijih dana u kalendaru информacijske sigurnosti, a obilježava se svake godine drugi utorak u veljači. Svrha je obilježavanja povećati svijest o informacijskoj sigurnosti i učiniti internet sigurnijim mjestom za svakog pojedinca, a posebno za djecu i mlade. Oni više ne ikad provode vrijeme za digitalnim uređajima, odnosno na internetu, što ih čini ranjivim na opasnosti koje generiraju različiti maliciozni akteri na internetu. Iako se ponekad čini kako mlađi naraštaji znaju sve o internetu praksa i članci iz crne kronike dokazuju suprotno. Znaju koristiti digitalne tehnologije, ali njihova je svijest o sigurnosti, privatnosti, zaštiti osobnih podataka

i zaštiti od nasilja na internetu slaba. Stoga je ovaj dan prigoda podsjetiti se zašto je dobro biti informiran i smanjiti rizike korištenja digitalnih tehnologija. Cilj je Dana sigurnijeg interneta promicanje sigurnije i odgovornije upotrebe digitalnih tehnologija, a slogan je ovogodišnjeg obilježavanja *Zajedno za bolji internet*.

U MORH-u i OS-u smo dionici sigurnog korištenja digitalnih tehnologija na našim radnim mjestima, dok je nositelj provedbenih aktivnosti Zapovjedništvo za kibernetički prostor (ZzKP), koje neprekidno (24/7) nadzire dostupnost i raspoloživost komunikacijsko-informacijskih usluga te sigurnost kibernetičkog prostora MORH-a i OS-a. Redovita obuka, kampanje podizanja svijesti te aktivnosti savjetnika za informacijsku sigurnost rezultirali su povećanjem svijesti korisnika o sigurnosti rada na IS-u MO-a i OS-a. Pojačan oprez i gotovo svakodnevne prijave sumnjivih aktivnosti ZzKP-u znatno pridonose ukupnoj sigurnosti IS-a MO-a i OS-a.

U današnjem informacijski i tehnološki zasićenom vremenu postoji svjesnost kako potreba za sigurnim korištenjem

TEKST

Dolores Uročić-Tončina

FOTO

ahiva HVGi-ja

Na stranicama Nacionalnog CERT-a možete pronaći priručnike/brošure za sigurnije surfanje na internetu i na društvenim mrežama, za sigurnost WIFI mreža te sigurnije poslovanje na internetu

CERT.hr
surfaj sigurnije

CARNet na svojim stranicama nudi informacije o sigurnoj komunikaciji na internetu, daje savjete za učenike, roditelje i nastavnike, navodi alate i primjere za zaštitu djece i mladih na internetu

CARNET

AZOP redovito provodi aktivnosti zaštite osobnih podataka građana RH. Na njihovim stranicama može se pronaći više o pravima građana te savjeti i preporuke vezane uz privatnost osobnih podataka

azop

U svrhu povećanja svijestnosti građana HAKOM je na svojim stranicama izradio različite sadržaje poput Kalkulatora privatnosti, Kataloga prevara na internetu i Kviza o sigurnosti na internetu

HAKOM

digitalnih tehnologija i povezanih usluga ne prestaje odlaskom s radnog mjesta. Potreba za zaštitom obitelji i doma, a posebno djece i mlađih međunarodno je prepoznata kroz obilježavanje Dana sigurnijeg interneta kad se brojni eksperti i organizacije udružuju kako bi podigli svijest korisnika. U Republici Hrvatskoj nacionalne institucije i udruge kao što su Nacionalni CERT, Hrvatska akademска i istraživačka mreža – CARNet, Agencija za zaštitu osobnih podataka (AZOP), Hrvatska agencija za mrežne djelatnosti – HAKOM i Centar za sigurniji internet – CSI.hr dale su svoj doprinos tome kroz sadržaje dostupne na poveznicama iz QR kodova.

Na stranicama Centra za sigurniji internet možete pronaći prijavni obrazac kojim osiguravate pristup besplatnom edukativnom materijalu, tj. radionica koje su prilagođene za određeni uzrast. Na priloženom QR kodu, moći ćete pronaći materijale i obavijesti vezane za Dan sigurnijeg interneta

csi.hr

PZB

Posadna satnija pruža potporu u prijevozu kopnom i morem, obavlja protudiverzijske i protuexplozijske preglede podmorja, provodi osiguranje Predsjednika RH za vrijeme boravka na otočju, te u suradnji s Uredom Predsjednika organizira službene prijmove na Brijunima

POSADNA SATNIJA ZAŠTITA I OSIGURANJE NA MORU

TEKST
Janja Marijanović
Šaravanja

FOTO
Tomislav Brandt
arhiva postrojbe

PZB

Zbog svakodnevnog kretanja i obavljanja zadaća unutar NP-a Brijuni, gdje je veća fluktuacija turista posebice u ljetnim mjesecima, pripadnici Posadne satnije moraju biti profesionalni i odgovorni

U ovom broju Hrvatskog vojnika prividimo kraju ciklus predstavljanja satnija iz sastava PZB-a, a u povodu 30. obljetnice ustrojavanja Počasno-zaštitne bojne. Posljednja na redu za predstavljanje, ali ne manje bitna, jest Posadna satnija, dislocirana postrojba PZB-a, koja živi, radi i djeluje u vojarni "Peneda" na otočju Brijuni. Odlaskom na jedan od najljepših hrvatskih otoka posjetili smo pripadnike Posadne satnije kako bismo dobili jasniju sliku o njihovu ustroju, načinu rada i zadaćama koje svakodnevno obavljaju. Vojarna "Peneda" u sklopu je Nacionalnog parka Brijuni i idilično je mjesto za rad, a pogled na more s balkona zgrade Posadne satnije prizor je koji rijetko koja postrojba Hrvatske vojske ima priliku pružiti svojim pripadnicima. Osiguranje četiriju lokacija na Velikom Brijunu i osiguranje otoka Krasica svakodnevne su zadaće nekad Mornaričke počasno-zaštitne, a danas Posadne satnije. Osim toga,

Satnija pruža potporu u prijevozu kopnom i morem, obavlja protudiverzijske i protueksplozionske preglede podmorja, provodi osiguranje Predsjednika RH za vrijeme boravka na otočju, te u suradnji s Uredom Predsjednika organizira službena primanja na Brijunima.

U suradnji s Hrvatskom ratnom mornaricom, Zapovjedništvom specijalnih snaga i Antiterorističkom vojnom policijom Posadna satnija na području brijunskog arhipelaga provodi obučne aktivnosti kako bi pripadnici usvojili određena znanja, takteke i procedure, te razmijenili iskustva. Provodi i zajedničke vježbe s djelatnicima vatrogasne postaje Javne ustanove Nacionalni park Brijuni i Javne vatrogasne postrojbe Pula gdje se predviđaju moguće ugroze i pronalaze odgovori na njih. Ronioci Posadne satnije obavljaju ekološke akcije čišćenja podmorja zahvaljujući dugogodišnjoj suradnji s lokalnom zajednicom, Državnim nekretninama i djelatnicima Nacionalnog parka.

LOKACIJA KAO IZAZOV

Dolaskom u Hrvatsku vojsku 1994. godine vojnik Marjan Žagar, zapovjednik Posadne satnije, svoju vojnu karijeru započeo je kao vojnik u tadašnjoj 3. gardijskoj mornaričkoj počasno-posadnoj bojni, koja je u sastavu 1. hrvatskog gardijskog zbora funkcionirala kao počasno-zaštitna postrojba sa sjedištem na Brijunima. Prešao je u dočasnički kadar 2000-ih godina, a nakon završenog fakulteta promaknut je u časnika, te od 2018. godine obnaša dužnost zapovjednika Posadne satnije. "Zahvaljujući dugogodišnjem boravku i radu u ovoj satniji lakše mi je bilo preuzeti ulogu zapovjednika i organizirati rad", rekao je vojnik Žagar koji je prošao sve razine u vojsci, od vojnika na straži, dočasnika koji ih nadzire i radi s njima, do časnika koji upravlja vodom i materijalnim sredstvima. "S vremenom upoznaš

"Ovdje svi imaju svoju zadaću i znaju svoj dio posla, a mi kao zapovjednici samo koordiniramo aktivnosti i ne moramo ulaziti u mikromenadžment jer su svi stručnjaci u onom što rade," kaže natporučnik Dino Pašukan

ljudе, njihove navike, uđeš u psihologiju vojnika i možeš prepoznati kako se ponaša u težim, a kako u dobrim trenucima", ističe zapovjednik. Boravak na otoku zasigurno je određeni izazov, a loši vremenski uvjeti ponekad utječu na raspored i organizaciju zadaća. "Vezani smo za nacionalni park i s njima surađujemo u pogledu prijevoza brodom, dostave namirnica i sredstava, te prijevoza materijalno-tehničkih sredstava s otoka na kopno ili obrnuto", kaže bojnik Žagar i naglašava kako u planiranju predviđaju vremenske neprilike i slične situacije zbog čega su uvijek pripremljeni. Udaljenost od matične postrojbe ne smatra velikim problemom jer zahvaljujući tehnologiji uspijevaju održavati sastanak i koordinaciju sa zapovjedništvom i drugim satnijama. Kao najveći izazov zapovjednik Posadne satnije ističe rad s ljudima: "S ljudima je najljepešće, ali i najizazovnije raditi."

PROFESIONALNOST I ODGOVORNOST

Posadna satnija sastoji se od Zapovjedništva i dva voda. Zapovjedništvo planira, koordinira rad postrojbe, osmišljava realistične i izazovne obučne sadržaje te osigurava mogućnost za njihovu provedbu. Prvi (posadni) vod provodi osiguranje objekata te sukladno zadaćama obučava i unapređuje svoja postupanja prema Standardnim operativnim postupcima koji se

PZB

konstantno usavršavaju i testiraju. Obuka se provodi samostalno i u suradnji s drugim satnijama iz sastava Počasno-zaštitne bojne, te s drugim postrojbama iz OSRH. Drugi vod (vod za potporu) pruža potporu prijevozu kopnom i morem te u svojem sastavu ima i medicinsku sestruru za pružanje prve pomoći zbog dislociranosti postrojbe. Vozači brinu o dodijeljenim sredstvima i prijevozu, a ujedno su i obučeni kao sastavni dio medicinskog tima za pružanje prve pomoći. Voditelji plovila zaduženi su za dodijeljena plovna sredstva, a osposobljeni su i za ronioce što otvara novu dimenziju usavršavanja i izazova. Popuna Satnije vrši se putem natječaja sukladno Smjernicama za odabir, raspoređivanje i rotacije u ustrojstvenim jedinicama OSRH s posebnim uvjetima popune. Nakon odabira i raspoređivanja s pripadnicima se razgovara u kojem se smjeru žele razvijati te se prati njihova karijera kroz školovanja i napredovanja. Prolaze obuku sa svojim zapovjednicima kako bi svladali procedure koje svakodnevno koriste u radu. Svakodnevno se radi i s civilnim osobama i zato se od pripadnika traži pristojnost i ljubaznost, kao i stav, karakter i diskrecija. "Zbog svakodnevnog kretanja i obavljanja zadaća unutar NP-a Brijuni, gdje je veća fluktuacija turista posebice u ljetnim mjesecima, pripadnici Posadne satnije moraju biti profesionalni i odgovorni", naglasio je zapovjednik. Tko god dođe u ovu postrojbu, ima zavidne uvjete za bavljenje sportom na prirodnom

terenu u nacionalnom parku, a pripadnici su se sami angažirali i opremili teretanu kako bi održavali svoju psihofizičku spremnost na visokoj razini. "Gdje ima volje, ima i mogućnosti za napredak," pozitivnog stava bio je bojnik Žagar.

VAŽNOST SURADNJE

Prvi dočasnik Satnije stožerni narednik Munib Hadžić rekao je kako je dislociranost postrojbe određeni izazov, ali ima i pozitivne strane. "Zadovoljstvo mi je raditi na otoku i to mi nije problem. Sigurnost štićenih objekata ovisi o nama i bitna je suradnja s djelatnicima iz Nacionalnog parka", ističe prvi dočasnik. Na ključnim su pozicijama unutar Satnije stariji dočasnici, koji su tu još od ustrojavanja postrojbe te je njihovo znanje i iskustvo vrlo korisno za sve pripadnike. Stožerni narednik Hadžić rekao je da je Posadna satnija svojom organizacijom, ustrojem, opremom i obukom posebna postrojba unutar OSRH, te da se od nje uvijek očekuje vrhunska obučenost. "Najveću razinu obučenosti postižemo zahvaljujući suradnji s drugim postrojbama kao što su HRM, ZSS i PVP," naglasio je prvi dočasnik, te kao najveću vrijednost ove postrojbe izdvojio njezine pripadnike.

STRUČNOST I OSPOSOBLJENOST

Zapovjednici vodova mladi su časnici koji uz zapovjednika Satnije čine njezin zapovjedni kadar. Natporučnik Dino Pašukan došao je u Posadnu satniju prije četiri godine na mjesto zapovjednika drugog voda, a nakon nekog vremena preuzeo je prvi vod. "U drugom vodu posao je bio zahtjevниji što se tiče logistike i materijalnih sredstava dok je u prvom veća povezanost s ljudima", kaže natporučnik. Zapovijedanjem u ova voda stekao je kompletну sliku Satnije i lakše shvaćanje zadaća. Natporučnik Pašukan navodi izdvojenost kao najveći izazov, ali uz dobru organizaciju i pripremu kaže da se sve zadaće mogu odraditi na vrijeme. "Ovdje svi imaju svoju zadaću i znaju svoj dio posla, a mi kao zapovjednici samo koordiniramo aktivnosti i ne moramo ulaziti u mikromenadžment jer su svi stručnjaci u onom što rade," naglasio je Pašukan.

Poručnik Nikola Krnjus prije godinu dana preuzeo je drugi vod u Posadnoj satniji i kaže da je u početku bilo zahtjevno, ali uz pomoć drugih pripadnika naučio je sve što treba o širokom spektru zadaća u njegovu vodu. Kao glavnu specifičnost voda, a i cijele satnije poručnik navodi ronioce. "Za ronioce je bitno da pripadnik sam izrazi želju, a potom mi radimo selekciju unutar postrojbe nakon čega slijedi liječnički, temeljni tečaj za vojnog ronioca u Splitu i niz drugih tečajeva specifičnih za ronioce," objasnio je poručnik Krnjus.

Nadnarednik Bono Kozić zapovjednik desetine plovnih sredstava u drugom vodu ujedno je i voditelj ronjenja. Objasnio nam je da se u desetini nalaze voditelji plovila i ronoci te je bitno da se međusobno nadopunjaju. "Ne može se roniti bez voditelja plovila koji zna posao ronilaca jer svi sve rade i moraju poznavati

Najveću razinu obučenosti postižemo zahvaljujući suradnji s drugim postrojbama kao što su HRM, ZSS i Pukovnija Vojne policije

ti kompletanu materiju tog posla", rekao je nadnarednik. Od karakteristika koje su bitne za obnašanje takvog posla ističe ozbiljnost i veliku požrtvovnost. Saznajemo da voditelji mogu samostalno roniti, a oni s naprednim ili temeljnim tečajem mogu u paru. Specijalnost ronioca je jako bitna za Posadnu satniju s obzirom na to da se nalaze na otoku i vezani su uz ronjenje jer u slučaju bilo kakvih poteškoća ronioci pomažu, a kad je potrebno pružaju potporu i HRM-u i drugim postrojbama. "Adrenalin je tijekom ronjenja uvek prisutan u početku i dobro je da ga ima zbog sigurnosti, ali kasnije se s tim stopiš i postane kao svakodnevница," kaže nam Kozić.

"Kao zapovjednik smatram da u postrojbi imam izvrsne vojnike, dočasnike i časnike koji su vrlo profesionalni, savjesni, marljivi i požrtvovni u ispunjavanju svojih obvezaza i stvaranju timskog i natjecateljskog duha", govori bojnik Žagar i ističe da su upravo ljudi najveća vrijednost ove postrojbe. Zahvalan za sav njihov trud, doprinos i odricanja u provedbi zadaća, zapovjednik Posadne satnije naglasio je da, ako želite raditi u ovoj postrojbi, morate istinski voljeti svoj posao.

VOJNA TEHNIKA // NOVOSTI

PRIPREMO

Domagoj Vlahović

Foto: DRDO, Government of India via Wikimedia Commons

INDIJA TRAŽI VUČENE HAUBICE

Indijska kopnena vojska objavila je natječaj vezano uz nabavu vučenih haubica kalibra 155/52 mm. Njima želi zamijeniti ili dopuniti aktualne vučene haubice Bofors FH-77B. Zainteresirani ponuđači trebaju se javiti do 8. ožujka, no prijave su ograničene činjenicom da Indija želi domaćeg dobavljača po konceptu Buy Indian – IDDM (Indigenously Designed, Developed and Manufactured). Dakle, odabrana tvrtka ili konzorcij treba samostalno dizajnirati, razviti i proizvesti haubice, a barem pola uključenih sustava, kad se gleda njihova ukupna cijena, mora biti domaćeg podrijetla.

Prema traženim specifikacijama i gabaritima, masa vučenih haubica ne smije prelaziti 15 tona, a maksimalni domet mora biti barem 40 kilometara. Vrijek uporabe je minimalno 20 godina, s tim da cijev mora izdržati ispaljivanje 1500 projektila. Defense News navodi da vojska traži otrilike 1200 vučenih haubica, no prva će narudžba podrazumijevati oko 400 sustava vrijednih 800 milijuna dolara.

Kao potencijalni ponuđač prvo se spominje tvrtka Kalyani Strategic Systems Ltd. (KSSL), koja bi mogla ponuditi 13-tonsku haubicu Bharat-52, baš kao i ultralaku 8-tonsku specijaliziranu za planinska područja, koja zasad nosi naziv MAG-ER (Mountain Artillery Gun-Extended Range). Na popisu je i tvrtka AWEIL (Advanced Weapons and Equipment India Ltd.) sa 14-tonskom haubicom Dhanush, a Defense News navodi i mogućnost prijave konglomerata Tata s haubicom ATAGS (Advanced Towed Artillery Gun System, na fotografiji), čija bi se masa od 18 tona morala smanjiti za natječaj. Moguća je i prijava inačice izraelske haubice ATHOS, koja bi se mogla proizvoditi u suradnji Elbit Systemsa i indijske tvrtke Adani Defence and Aerospace.

Foto: Outisinn / Wikimedia Commons/ CC BY-SA 3.0

PRVI LET

MAĐARSKOG MILLENIUMA

Foto: Embraer

Brazilska tvrtka Embraer objavila je 9. veljače da je prethodnog dana uspješno obavljen prvi let novog transportnog aviona C-390 Millennium namijenjenog isporuci OS-u Mađarske. Let je počeo i završio u postrojenjima tvrtke u Gaviāu Peixotu. Trajao je otprilike četiri sata i za to su vrijeme Embraerovi stručnjaci mogli izvršiti sve potrebne provjere i procjene. Prije isporuke u Europu letjelica će proći još niz testiranja. Brazil i Mađarska potpisali su ugovor o proizvodnji te isporuci dvaju aviona još u studenom 2020. godine. Među posebnim su specifikacijama za Mađarsku mogućnost ugradnje opreme za intenzivnu zdravstvenu skrb, kao i mogućnost dopune goriva u zraku. Mađarska je bila tek treća zemlja koja je naručila Millennium, i to nakon Brazila (u operativnoj uporabi od 2019.) i bliskog mu Portugala (2023.). To je u međuvremenu učinila još Nizozemska, Austrija, Češka i Južna Koreja, čija je narudžba stigla nedavno, u prosincu prošle godine. C-390 Millennium srednji je višenamjenski transportni vojni avion. Duljina mu je 35,20, visina 11,84, a raspon krila 35,05 m. Maksimalna poletna masa iznosi 87 tona. Može nositi 26 tona tereta, a maksimalna krstareća brzina prelazi 0,8 Macha. U brazilskom te portugalskom zrakoplovstvu dosad je prešao 11 500 sati leta. Embraer tvrdi da mu je operativna raspoloživost oko 80 posto, a misije izvršava sa 99-postotnim uspjehom. Zadaće koje izvršava obuhvaćaju prijevoz i iskrcaj tereta i vojnika, medicinske evakuacije, traganje i spašavanje, gašenje požara, humanitarne misije... Prednost mu je i djelovanje na improviziranim ili neasfaltiranim uzletno-sletnim stazama.

STRELJIVO ZA ŠPANJOLSKE BACAČE GRANATA

Odbor za nabavu KoV-a Španjolske inicirao je 8. veljače natječaj koji bi trebao rezultirati ugovorom za kupnju granata. Radi se o kalibru 40 x 53, koji koriste teški bacači granata SB-40 LAG odnosno Mk 19. Isporuka je planirana kroz iduće dvije godine, a procjenjuje se da će stajati oko 15 milijuna eura. Zanimljivo je da je riječ o trećem sličnom ugovoru u nizu: prvi je zaključen 2017. i vrijedio je 3,8 milijuna eura. Drugi, iz 2020., iznosio je nešto manje od šest milijuna eura. Bez obzira na inflaciju, vidljivo je da će se količina granata itekako povećati. Natječaj obuhvaća tri odvojena di-

jela. Prvi se odnosi na visokoeksplozivne (HE), drugi na visokoeksplozivne dvonamjenske (HEDP), a treći na vježbovne granate (TP-T). SB-40 LAG automatski je bacač granata španjolske proizvodnje. Razvijen je 1980-ih. Njim se može djelovati s tla, ali zbog gabarita uobičajeno je instaliranje na laka oklopna vozila. Masa oružja je 34, tronošća 21,5, a postolja 9,6 kg, što znači da masa cijelog sustava prelazi 65 kg. Duljina sustava je 100, širina 35, a visina 25 cm. Maksimalni domet gađanja je 2,2, a učinkoviti 1,5 km. Sustav može ispaljivati 215 granata u minuti.

KIOWA WARRIOR BEZ NAS

Američka kopnena vojska odlučila je prekinuti program razvoja novog naoružanog izvidničkog helikoptera. Defense News naveo je 8. veljače da se programom tražio nasljednik dokazane platforme OH-58D Kiowa Warrior, a dosad su potrošene barem dvije milijarde dolara. Poznat pod pokratom FARA (Future Attack Reconnaissance Aircraft), program je pokrenut 2018.

godine. Najzanimljivije je što su proračunski planovi predviđali još pet milijardi dolara za razvoj. Dosadašnji je razvoj rezultirao dvama prototipovima, koji su ušli u svojevrsno finale za FARA: Bellova letjelica 360 Invictus (na fotografiji) i Raider X tvrtke Sikorsky, koja djeluje u okviru Lockheed Martina. Obje su tvrtke planirale da prvi let prototipova bude ove godine, a razvoj će se unatoč

otkazivanju programa nastaviti do kraja fiskalne 2024., kako bi proizvođači i vojska barem stekli iskustva i znanja koja mogu transferirati u druge razvojne programe. U komentarima koji su slijedili nakon objave o otkazivanju programa neki su stručnjaci naveli da grana i dalje treba funkciju naoružanog zračnog izviđanja, ali čini se da će se to ubuduće prebacivati na besposadne letjelice.

Foto: Bell Textron

LJEDNIKA

Takvo mišljenje učvrstile su informacije s bojišnica u Ukrajini, na kojima upravo dronovi imaju veliku ulogu. Zasad se spominje da će vojska ona sredstva koja je namjeravala potrošiti na program FARA usmjeriti prema drugim letjelicama. Među njima su novi helikopteri UH-60 Black Hawk i CH-47F Chinook Block II. Trošit će se i na razvoj novog, većeg helikoptera kroz program FLRAA (Future Long-Range Assault Aircraft), koji bi trebao zamijeniti Black Hawk. Dodatna sredstva poslužit će i za razvoj novih izvidničkih besposadnih letjelica.

VOJNA TEHNIKA // NOVOSTI

ZAVRŠENA MODERNIZACIJA KLASE LA FAYETTE

Francuska brodograđevna tvrtka Naval Group objavila je 13. veljače da je završena modernizacija fregata klase La Fayette. Riječ je o trima brodovima francuske mornarice, a nakon Courbeta i La Fayettea, zadnji koji je moderniziran je Aconit (na fotografiji). Modernizacija je ugovorena 2017., a fokus je stavljen na poboljšavanje protupodmorničkih sposobnosti klase zahvaljujući Thalesovu trupnom sonaru KingKlip Mk2. Instaliran je, uz ostalo, novi sustav za upravljanje borbom SENIT, obnovljene su sposobnosti optoelektroničkog nadzora te je poboljšana struktturna čvrstoća i stabilnost plovila. Stariji sustav za protuzračnu obranu Crotale zamijenjen je sustavom Sadral, čije su glavno oružje projektili vrlo kratkog dometa Mistral. Radovi na Aconitu trajali su otprilike pola godine, a tomu treba dodati i brodogradilišna te pomorska testiranja. Upravo je potonji proces, kako navodi Naval Group, pokazao da su manevarske sposobnosti fregate ostale jednake bez obzira na to što je puna istisnina povećana za nekoliko tona, a dodan je i prostor za smještaj sonara.

Klasa La Fayette sastoji se od pet brodova koji su ulazili u uporabu od sredine 1990-ih do početka 2000-ih, ali Surcouf i Guépratte nisu određeni za modernizaciju. S vremenom će ih zamijeniti fregate FDI (Frégate de Défense et d'Intervention). Iz istog koncepta kao i La Fayette izvedene su i tri saudijske fregate klase Al Riyadh. Francuski brodovi dugi su 125 i široki 15,4 m, istisnina im je oko 3700 t, a postižu maksimalnu brzinu od 25 čvorova. Posadu čini 150 mornara.

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

Aktualni ratovi pokazuju da napredak tehnologija i oružja za protuzračnu obranu čini zračne operacije sve rizičnijim. Stoga zapadna ratna zrakoplovstva žele da njihovi najbolji piloti i najmoderniji borbeni avioni budu što sposobniji i opremljeniji za nekinetičke oblike samoobrane. Trenutačno se razvija više novih sustava i rješenja

TEKST

Marin Marušić

NADŽAVUĆ

Nedugo nakon što je radar postao glavno sredstvo otkrivanja vojnih zrakoplova, kao odgovor počeli su se razvijati sustavi koji će pridonijeti neutralizaciji ili smanjivanju njihova učinka. Osim alternativnog puta koji je vodio razvoju *stealth* tehnologija ili vrlo male zamjetljivosti, glavni je smjer vodio prema razvoju sve naprednijih i kompleksnijih sustava električne samozaštite. U novije se vrijeme potreba za takvim sustavima

samo povećala. Danas ni najmoćnija zrakoplovstva ne mogu računati na trajnu zračnu premoć nad određenom zonom sukoba protiv strana s jednako ili nešto slabijim vojnim sposobnostima. Najbolji su primjer aktualni ratovi na području Ukrajine i Jemena, u kojima niti jedna strana nije u potpunosti ovladala zračnim prostorom. Zbog napretka u sustavima detekcije i njihove primjene, protuzrakoplovni sustavi pokazali su se uspješnim pro-

tiv raznovrsnih i najnaprednijih zračnih platformi. Štoviše, to čine na sve većim visinama leta. Napredak u tehnologiji otkrivanja ciljeva i dijeljenja informacija omogućio je stvaranje učinkovitih protuzrakoplovnih stupica i bez održavanja klasičnih velikih integriranih sustava protuzračne obrane (PZO). Stoga ne iznenađuje da se usporedno s tim pojavljuju sve napredniji, sposobniji i inovativniji sustavi električne samozaštite *konvencionalnih* borbenih

NO ELEKTRONIČKO RATOVANJE

Ilustracija: Airbus

aviona četvrte generacije (i 4+ itd.), koji i danas čine većinu lovačkih flota suvremenih ratnih zrakoplovstava. Moderni višenamjenski borbeni avioni trebaju raspolagati sustavima koji u elektromagnetskom spektru mogu na vrijeme detektirati, locirati te biti sposobni obraniti se od napada na same sebe ili drugu prijateljsku platformu. S nekim novouvedenim sustavima omogućena je čak i zaštita, te suradnja s avionima pete generacije

Eurofighter EK (Elektronischer Kampf) na Airbusovoj ilustraciji.
Bit će to nova inačica Typhona specijalizirana za elektroničko ratovanje. Za početak je namijenjena njemačkom zrakoplovstvu

(F-35), za koje se podrazumijeva da i samostalno posjeduju velike sposobnosti preživljavanja.

FRANCUSKI PRISTUP

Francuska je jedna od zemalja koja je rano zaključila da specijalizirani pristup suzbijanju protuzrakoplovne obrane i motrenja nije održiv. Procjena je da bi s vremenom održavanje posebnih zrakoplovnih postrojbi i platformi u tim ulogama postalo preskupo, ali i neučinkovito. Kasniji razvoj zračnog ratovanja i protuzrakoplovne tehnike sve do danas pokazao je da su procjene bile točne. Kao rješenje izabran je put opremanja svakog pojedinačnog borbenog aviona vla-

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

Foto: Dassault Aviation / V. Almansi

Francuski pilot u avionu Rafale. Francuzi ne razvijaju borbene avione specijalizirane za EW, nego nastoje da su postojeće platforme osposobljene za otkrivanje, izbjegavanje i svladavanje potencijalnih prijetnji

Dva francuska Rafalea M prate s nosača zrakoplova Charles de Gaulle svoj leteći radar E-2 Hawkeye iznad španjolske fregate Blas De Lezo na NATO-ovo vježbi Formidable Shield u svibnju 2023. Francuska obrambena industrija za Rafale kontinuirano razvija nove sustave i podsustave za električno rotovanje

stitim sustavom velikih mogućnosti otkrivanja, izbjegavanja i svladavanja potencijalnih prijetnji. Jeden od prvih borbenih aviona na koje je ugrađen takav sveobuhvatni integrirani samoobrambeni sustav bio je Mirage 2000. Za njegov razvoj zaslужne su tadašnje tvrtke Thomson-CSF, Matra i Lacroix. Sustav ICMS (Integrated Countermeasures System) u nekoliko svojih inačica i izvedenica našao se kao dio zadnjih te najnaprednijih inačica Miragea 2000. Taj integrirani električni samoobrambeni sustav bio je temelj i za sustav Spectra namijenjen avionu Rafale. Taj je put nositelj razvoja i posla bila tvrtka Thales, utemeljena 2000. godine. Spectra se također sastoji od brojnih uređaja za detekciju radijskih signala te njihovu identifikaciju i lokalizaciju, zatim

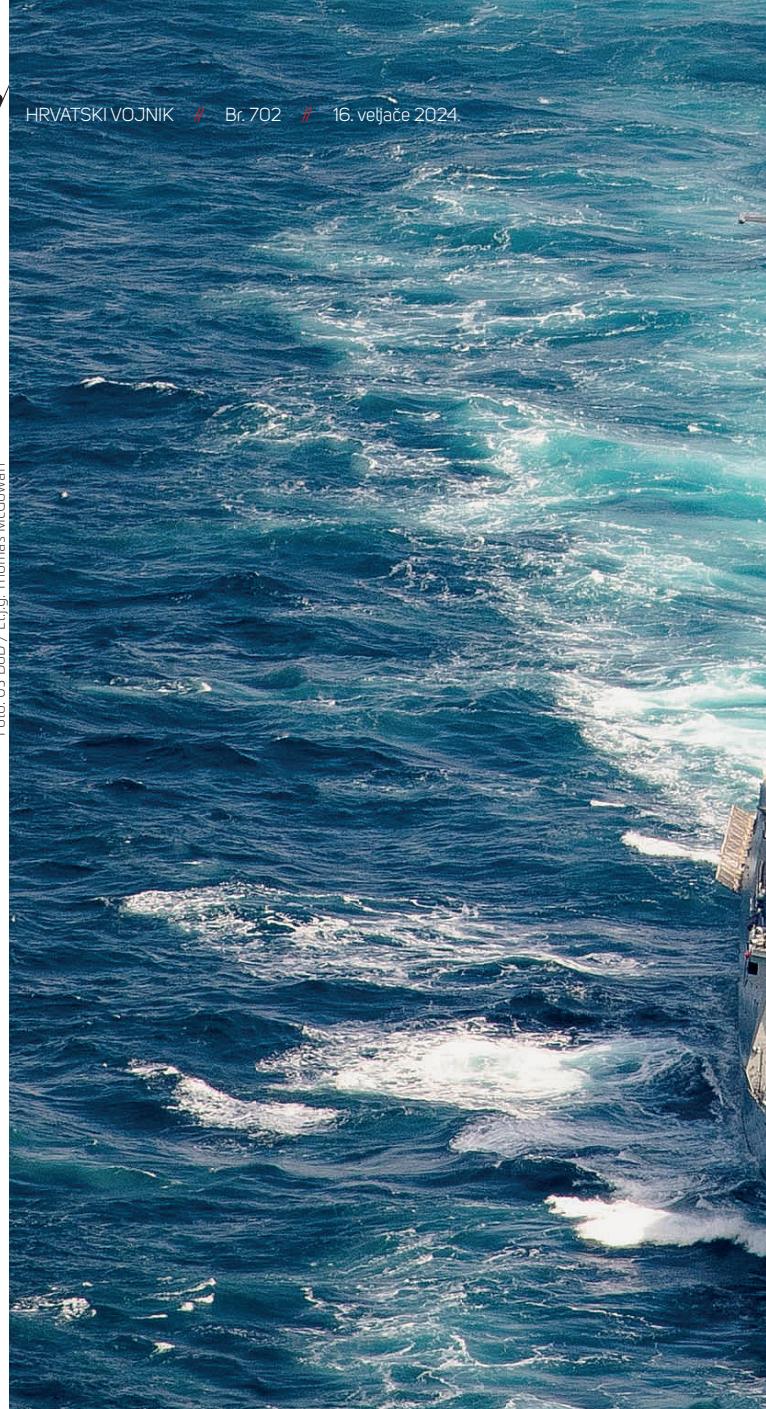

Foto: US DoD / Lt(jg) Thomas McGowan

ometača i više vrsta sustava obrambenih protumjera. Dosad je Rafale kroz sustav Spectra raspolažeao indikatorima radarskog zračenja za detekciju i lokalizaciju prijetnji, te ometačem kao sredstvom električnog ometanja. Velike promjene dogodit će se uvođenjem novih sustava testiranih unutar razvojnog programa INCAS (Introduction de Nouvelles Capacités Spectra), koji će postati dio Rafaleova novog standarda F4.2. Unutar samoobrambenog sustava Spectra trebao bi biti integriran digitalni autonomni ometač (Digital Autonomous Jammer) BAN. Novi uređaj moći će samostalno detektirati, ali i ometati otkrivene prijetnje. Time će, prema riječima djelatnika francuske državne agencije za vojnu nabavu (Direction générale de l'armement – DGA) cijeli sustav Spectra postati učinkovitiji i moći će reagirati u kraćem vremenu. Kroz dodatni sustav omogućit će se istodobna neutralizacija većeg broja ciljeva nego što se to može danas. Iako nisu dio preinaka i poboljšanja novog standarda, za Rafale se razvijaju i drugi novi sustavi električkih protumjera. Radi se o novim aktivnim električkim mamacima (Leurres Électroniques Actifs – LEA). Za njihovo lansiranje/izbacivanje koristili bi se modificirani lanseri sustava Spirale

kojima raspolaže Rafale. Mali elektronički ometači svojim bi *potpisom* vršili ulogu odvraćanja ili privlačenja tražila vođenih projektila koji napadaju avion. Poboljšanja sposobnosti Rafalea za elektroničko ratovanje (electronic warfare – EW) bit će u daljnjoj budućnosti implementirana nakon standarda F4 i F5, a doći će iz više projekata koji su u tijeku. Kroz njih će, uz ostalo, u većoj mjeri biti uvedena GaN tehnologija, tj. primjena galijeva nitrida u izradi poluvodiča. Ona će omogućiti manju protežnost sustava, veću snagu i učinkovitost radarskog sustava, aktivnih antena ili sustava

Prvi F-16 Block 70 namijenjen bahreinskom zrakoplovstvu na testiranju u bazi Edwards u Kaliforniji u ožujku 2023. Za te avione razvija se potpuno digitaliziran sustav za elektroničko ratovanje Viper Shield

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

ELEKTRONIČKO KOPLJE

Potpuno nove sposobnosti elektroničkog ratovanja potječu i od vrlo zanimljivih rješenja – sustava koji se oslanjaju na razvoj i dizajn klasičnih kinetičkih projektila. Jedan je od takvih sustav SPEAR-EW, zapravo modifikacija polivalentnog konvencionalnog projektila SPEAR (Select Precision Effects At Range) tvrtke MBDA. Tijelo i masa projektila ostaju nepromijenjeni, dok su sustav tražila i eksplozivna bojna glava uklonjeni. Umjesto njih ugrađeni su uređaji za elektroničko ratovanje i osiguran prostor za dodatno gorivo, čime je domet projektila višestruko povećan. Glavna je uloga sustava SPEAR-EW da je ometač ili mamac. Takođe se primjenom žele dobiti sposobnosti protiv integrirane protuzrakoplovne obrane, statičnih i pokretnih PZO sustava te protiv površinskih, zemaljskih i pomorskih motričkih i ciljničkih radara. Time se želi povećati mogućnost preživljavanja prijateljskih aviona unutar dobro branjenog protivničkog zračnog prostora. Za elektroničku opremu pobrinuo se Leonardo – a dobrim se dijelom temelji na njegovim elektroničkim mamicama sustava BriteCloud. Samodostatni sustav oslanja se na DRFM (Digital Radio Frequency Memory) tehnologiju i ovisno o potrebi analizira, ometa ili oponaša lažne ciljeve otežavajući posao protivničkom PZO-u. Projektil ostvaruje svoj let prema planu leta i s pomoću inercijske te GPS-om potpomognute navigacije. Osigurana je dvosmjerna podatkovna veza kojom se mogu prenositi različite informacije koje povećavaju operativnu fleksibilnost i određene izvidničke i obavještajne sposobnosti. Prvi je kandidat za operativnu uporabu RAF-ov Typhoon. Ministarstvo obrane Ujedinjene Kraljevine dogovorilo je krajem rujna 2023. s MBDA-om financiranje ubrzanog i daljnog razvoja projektila SPEAR-EW. Moguće je da će sustav biti razvijen i u drugim konfiguracijama i za druge borbene avione. Tvrta MBDA i Saab postigle su s Ministarstvom obrane UK suradnju vezano uz razvoj sljedeće inačice. Umjesto originalnog tereta, elektronika bi se temeljila na Saabovu sustavu za elektroničke protumjere Arexis. Time bi vjerojatno bila omogućena i integracija s borbenim avionom Gripen E/F, koji bi trebao biti sposoban za nošenje 12 takvih projektila na četiri podtrupna nosača.

Ilustracija: MBDA

Tvrta MBDA objavila je ilustraciju projektila SPEAR-EW i triju platformi s kojih bi mogao djelovati: F-35, Gripen i Typhoon

elektroničkog ratovanja, te veće mogućnosti obrade i interpretacije signala.

POSOKOV ŠTIT

Borbeni avion F-16 već je desetljećima u operativnoj uporabi i sudjelovaо je u brojnim sukobima te ratovima. Unatoč tomu, daleko je od mirovine. Njegova najnovija inačica proizvodne serije Block 70/72 dizajnirana je da se može nositi s brojnim aktualnim ugrozama, pa i onima koje bi se tek moglo pojaviti na suvremenom bojištu. U skladu s tim razvijen je potpuno digitaliziran sustav za elektroničko ratovanje AN/ALQ-254(V)1 Viper Shield. Starije su generacije Fighting Falcon posjedovale brojne sustave prilagođene zahtjevima pojedinih naručitelja, uključujući one namijenjene samoobrani i elektroničkom ratovanju. Međutim, u skladu sa zahtjevima za što bržu proizvodnju, smanjenje troškova i uvođenje u uporabu, kod proizvodnih serija Block 70/72 ide se prema standardizaciji osnovne konfiguracije. Sustav Viper Shield zamišljen je i dizajniran da bude dio takve temeljne proizvodne inačice Block 70/72. Razvila ga je tvrtka L3Harris u partnerstvu s Lockheed Martinom i Američkim ratnim zrakoplovstvom (USAF). Radi se o potpuno integriranom sustavu raspoređenom kroz unutrašnjost zrakoplova. Sastoji se od uređaja i komponenata koje se oslanjaju na softverski definirane radijske tehnologije. Među njima su digitalni indikatori / prijamnici radarskog zračenja sa znatnim sposobnostima protumjera. Kao novina ističe se integracija i testiranje sustava s pomoću novog AESA radara APG-83, koja je dostignuta u lipnju 2022. i krajem 2023. godine. Njom je potvrđena sposobnost filtriranja i obrade signala. Usklađivanjem dvaju sustava povećana je pilotova svijest o situaciji te omogućeno ranije otkrivanje nadolazećih prijetnji i obrana od njih. Za aktivno djelovanje služi sustav za elektroničko ratovanje, koji uz primjenjenu DRFM (Digital Radio Frequency Memory) tehnologiju posjeduje poboljšane sposobnosti protiv novijih prijetnji. Uisto vrijeme primjenjene su i nove tehnologije koje sprečavaju međusobno ometanje prijateljskih aviona u formaciji. Sustav Viper Shield ima usto manju masu, a sastoji se i od manje dijelova u odnosu na prethodnike. Modularni dizajn podrazumijeva lako zamjenjive komponente čak i u uvjetima operativnih djelovanja i ekspediciskih zrakoplovnih baza. Mnoge su tehnologije komercijalnog podrijetla, a primjenjene su tako da se mislio i na kontinuirano i lakše buduće održavanje. To bi sve trebalo pridonijeti povećanju intervala između kvarova ili otkaza te manjim troškovima tijekom vijeka uporabe. Viper Shield trebao bi uskoro prijeći sljedeću razvojnu točku, u kojoj se testiraju sposobnosti detekcije protivničkih radara. Očekuje se da bi serijska proizvodnja trebala započeti iduće godine. L3Harris navodi da će Viper Shield biti ugrađen u naručene avione F-16V serije Block 70/72 za zrakoplovstva Bahreina, Bugarske, Maroka, Slovačke i otoka Tajvana.

ELEKTRONIČKI ORAO

F-15 Eagle idući je već legendarni borbeni avion četvrte generacije koji dobiva novi elektronički obrambeni štit. Potreba za njim javila se nakon analiza USAF-a o relevantnosti

Foto: U.S. Air Force / Ethan "Evac" Wagner

aviona u suvremenom zračnom sukobu. One su pokazale da bi bez takvog naprednog sustava F-15 nakon 2025. bio neuporabljiv. Namijenjen je prije svega za novu inačicu tog višenamjenskog aviona: F-15EX Eagle, ali retroaktivno će kroz cikluse modernizacija biti ugrađen i u starije inačice. Kandidati za takvu modernizaciju u prvom su redu avioni F-15E Strike Eagle, koji su i danas jedna od glavnih udarnih snaga Američkog ratnog zrakoplovstva. Novi pasivno-aktivni sustav upozoravanja i preživljavanja vodi se pod oznakom AN/ALQ-250(V)1 te nazivom EPAWSS (Eagle Passive Active Warning Survivability System). Njegova je osnovna namjena otkrivanje, identifikacija, lociranje protuzrakoplovnih prijetnji ili smanjivanje učinka, njihovo ometanje i sprečavanje djelovanja. Ugrađeni senzori skeniraju prostor unutar sfere od 360 stupnjeva tražeći ugroze u elektromagnetskom spektru djelovanja. Nakon identifikacije i lociranja, sustav je sposoban u kratkom vremenu izabrati najbolju opciju odgovora na otkrivene prijetnje. Novi sustav zamjenjuje na starijim *orlovima* tri danas već zastarjela sustava, koji uključuju indikator radarskog zračenja, unutar njega ugrađen sustav za elektroničko ometanje te komplet lansera/izbacivača RF i IC mamaca. U razvoju EPAWSS-a uvelike su primjenjivane tehnologije i *know-how* istog proizvođača (BAE Systems), koji se već rabe na avionu pete generacije F-35 Lightning II. Prema riječima dužnosnika kompanije, u vrijeme uvođenja radiло se o najbržem sustavu te namjene na svijetu. Sustav u kratkom vremenu analizira detektirano zračenje te odabire

**Testiranje
pasivno-
aktivnog sustava
upozoravanja i
preživljavanja
EPAWSS na
američkom avionu
F-15E u
svibnju 2019.**

najbolji odgovor ili načine ometanja protivničkog radarskog zračenja. Prema izjavama iz istih izvora, cilj nije bio razvoj sofisticiranog sustava umjetne inteligencije, nego *sirove* snage elektroničkog ometanja koja bi nadmašila sustave potencijalnih protivnika.

SVE DO JAPANA

Kao na sličnim suvremenim sustavima, novost je integracija te interoperabilnost s novim AESA radarem APG-82(V)1, koji se ugrađuje na nove i modernizirane avione F-15. To znači da može istodobno ometati protivničke radare bez ometanja rada vlastitog radara i prijamnika / indikatora radarskog zračenja.

Otkad je krajem 2020. godine donesena odluka o inicijalnoj proizvodnji, sustav AN/ALQ-250(V)1 prošao je razvojnu fazu integracije i testova na osam razvojnih primjeraka aviona F-15. Usljedila je uporaba sustava unutar većih vojnih vježbi kao što su Black Flag krajem 2020. i Northern Edge u proljeće 2021. godine. Osim

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

Foto: U.S. Navy / Kristine Wilcox

Američki (u zelenom) i australski (u plavom) zrakoplovni tehničari instaliraju novi podvjesnik NGJ-MB na Growler

EA-18G Growler Američke ratne mornarice polijeće iz zrakoplovne baze Nellis u Nevadi 21. studenog 2019. Avion i danas djeluje s nekim od sustava razvijenih još 1970-ih

NAJSPOSOBNIJI TREBA OSVJEŽENJE

Tekst koji govori o sposobnostima nadzvučnih borbenih aviona za elektroničko ratovanje sigurno ne može proći bez najspasobnije letjelice posebno namijenjene baš tim zadaćama – američkog EA-18G Growlera tvrtke Boeing. Kao nasljednik poznatog aviona EA-6B Prowlera on i danas, primjerice, djeluje s podvjesnicima na kojima su sustavi za elektroničko ratovanje AN/ALQ-99 razvijeni još 1970-ih. Zbog starosti jedna je od njihovih najvećih manja niska razina pouzdanosti i sklonost otkaživanju. Kako bi se našla zamjena za sustave koji su u uporabi više od 50 godina, Američka ratna mornarica pokrenula je program NGJ (Next Generation Jammer). Bio je podijeljen u tri faze, ovisno o frekvencijskom pojasu njihova djelovanja/ometanja. Podvjesnik NGJ-MB (Mid Band) označke AN/ALQ-249 razvila je tvrtka RTX (nekadašnji Raytheon), a u tijeku je njegova postupna isporuka mornarici. Drugi je u nizu NGJ-LB (Low Band), čiji je razvoj dodijeljen tvrtki L3Harris. U početnim je fazama nabave NGJ-HB (High Band). U odnosu na prethodnika odlikuje ga navodno dvostruko veći domet ometanja i višestruko veća snaga, AESA sustav koji djeluje kao radar i ometač, a zahvaljujući otvorenoj arhitekturi omogućeno je brzo ažuriranje novim rješenjima. Osnovna je namjena podvjesnika ostala jednaka, a to je ometanje i umanjivanje učinkovitosti sadašnjih i budućih protuzrakoplovnih i zemaljskih oružnih i komunikacijskih sustava. U spomenutim projektima sudjeluje i Kraljevsko australsko ratno zrakoplovstvo (RAAF), koje je sa 11 nabavljenih primjeraka uz Američku ratnu mornaricu jedini korisnik aviona Growler.

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

Foto: Linus Svensson @Saab

za testiranje osnovnih samoobrambenih značajki sustava, vježbe su poslužile i za testiranje njegove uloge u potpori avionima pete generacije (F-35 i F-22). Njihovom primjenom u zadaćama elektroničkog ometanja omogućeno je dodatno prikrivanje tih aviona i olakšavanje prilaska dobro branjenim ciljevima. Tijekom ljeta 2022. započela je serijska proizvodnja i ugradnja sustava na operativnim primjerima aviona F-15E Strike Eagle, kao i na novoizgrađenim avionima F-15EX Eagle II. Ubuduće EPAWSS neće biti ugrađivan samo na suvremene jurišne inačice nego i na starije, prije svega lovačke inačice F-15C/D. U rujnu 2023. objavljeno je da se Japan odlučio na ugradnju sustava na većem broju svojih lovaca domaće

Avion Gripen opremljen Saabovim višemodulskim sustavom elektroničkog ratovanja Arexis

inačice F-15J/DJ. Time će biti uvelike povećana njihova sposobnost na suvremenom zračnom bojištu i u regiji u kojoj su sve prisutniji napredni borbeni zrakoplovi potencijalnih protivnika. Povećan je i kapacitet nošenih radarskih ili IC mamaca dodavanjem dvaju dodatnih izbacivača, pa ih sad ima šest. Takvu su mogućnost još znatno ranije posjedovali tek avioni F-15I u izraelskoj službi.

MALA SERIJA ZA LUFTWAFFE

Velik bi se skok u sposobnostima elektroničkog ratovanja i izviđanja trebao dogoditi i na paneuropskom višenamjenskom borbenom avionu Eurofighter Typhoon. U tijeku je razvoj novih sustava unutar dvaju velikih programa. Prvi se odnosi na novu specijaliziranu inačicu za elektroničko ratovanje Eurofighter EK (Elektronischer Kampf) za njemačko zrakoplovstvo (Luftwaffe), a drugi na razvoj naprednog radara koji će biti ugrađen u najnovije Typhoone namijenjene britanskom Kraljevskom ratnom zrakoplovstvu (RAF). Budući Eurofighter EK razvija se jer Luftwaffe želi i dalje imati leteću platformu posebno namijenjenu suzbijanju protuzrakoplovne

obrane, izviđanja i ratovanja u elektromagnetskom spektru. Dakle, traži se zamjena za specijalizirane avione Tornado ECR (Electronic Combat/Reconnaissance). Prvotno je to trebao biti već dokazan američki avion EF-18G Growler, čiji je temelj platforma F/A-18E/F Super Hornet. Growler je za Luftwaffe trebao biti nabavljen zajedno s konvencionalnim Super Hornetima. No u ožujku 2022. tu je opciju otklonila njemačka odluka o nabavi višenamjenskih borbenih aviona pete generacije F-35 Lightning II. Kako on nema ekvivalentnu EW inačicu, pokrenuti su alternativni planovi. Krajem 2023. godine političke strukture odobrile su plan kojim će biti finansirana modifikacija 15 aviona Eurofighter namijenjenih misijama suzbijanja i uništenja protuzrakoplovne obrane. Odlučeno je da će specijalizirana varijanta Eurofighter EK biti utemeljena na modificiranim letjelicama iz postojećih novijih tranši (Tranche 2-4) višenamjenske inačice. Kao i kod Tornada ECR, inačica će biti sposobljena za lansiranje naprednih vođenih projektila AGM-88E AARGM (Advanced Anti-Radiation Guided Missile).

Izazov u razvoju trebao je biti odabir odgovarajućeg sustava električnog ratovanja. Zbog male proizvodne serije zrakoplova koji gotovo sigurno neće biti izvožen ili naručivan, u obzir nije dolazio razvoj novog sustava. Odabir je pao na gotova, vjerodostojna rješenja koja su na korak od uporabe na drugim zrakoplovima. U ovom slučaju radi se o rješenju švedske kompanije Saab i njezinu višemodulskom sustavu električnog ratovanja Arexis. Sustav se bazira na spomenutoj tehnologiji galijeva nitrida na AESA odašiljačima, koja se već koristi na samoobrambenom sustavu MFS-EW ugrađenom u lovac Gripen E. Jedna je od glavnih zadaća jednaka onoj kod sustava ELS (Electronic Emitter System) na Tornadu ECR, a to je identifikacija i lociranje zemaljskih radarskih sustava. S pomoću digitalnih prijamnika radarskog zračenja omogućeno je presretanje signala s velikom vjerojatnošću te dobivanje lokacija potencijalnih prijetnji

**Britanski Typhooni
bit će opremljeni
sustavom
ECRS Mk2 tvrtke
Leonardo, koja
tvrdi da će to biti
najspasobniji
AESa radar dosad
ugrađen na neki
borbeni avion**

čak i prilikom znatnog manevriranja zrakoplova.

NAJSPASOBNIJI AESa RADAR?

Na Arexisu su implementirana rješenja na bazi umjetne inteligencije koja omogućuju precizno i brzo odlučivanje o mjerama obrane zrakoplova. Jedno je od njih aktivno i istodobno ometanje većeg broja ciljeva, zahvaljujući upravljivom zračenju AESA antena. Zahvaljujući primijenjenoj DRFM (Digital Radio Frequency Memory) tehnologiji, sustav može učinkovito ometati protivničke zrakoplovne i zemaljske radare ili odgađati njihovo otkrivanje ciljeva.

Razvoj identičnog borbenog zrakoplova Typhoon za Kraljevsko zrakoplovstvo kreće se u drugom smjeru. Njegov kapacitet za električno ratovanje, te električni napad (electronic attack – EA) trebao bi biti znatno povećan usvajanjem novog radara ECRS Mk2. Iako ima službenu oznaku ECRS (European Common Radar Standard), ima malo zajedničkog s puno manje sposobnim AESA radarima koje će koristiti europske saveznice. Prema tvrdnjama tvrtke Leonardo, sustav ECRS Mk2 bit će najspasobniji AESA radar dosad ugrađen na neki borbeni avion. ECRS Mk2 primjenjuje različite tehnologije galijeva arsenida (GaAs) i GaN poluvodiča koristeći njihove pojedinačne prednosti. Sustav otvorene arhitekture ima novi procesor, novi prijamnik i namjenski prijamnik za električno ratovanje. Novi će radar RAF-ovu Typhoonu osigurati nove sposobnosti preživljavanja, uz mogućnosti detektiranja odašiljaljatelja i električnog napada na otkrivenje prijetnje. Britanci očekuju da će Typhoon s tako naprednim radarem postati idealan partner u borbi za bilo koji avion četvrte ili pete generacije, ili unutar tima s besposadnim letjelicama. Moguća je i suradnja s novim avionima F-35 Lightning II, kojima će na taj način biti poboljšana učinkovitost i sposobnost preživljavanja. Letna testiranja trebala bi započeti ove godine, dok bi prvi serijski primjerici trebali poletjeti s novim P4E standardom Typhona koji bi se trebao pojaviti 2028. godine.

Foto: Leonardo

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19 i 158/23) i članka 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18), Uprava za ljudske potencijale Ministarstva obrane raspisuje

JAVNI NATJEČAJ ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU

U akademskoj godini 2024./2025. u status kadeta/kadetkinja bit će primljeno do šest kandidata/kinja, upisanih na prvu godinu sveučilišnog prijediplomskog studija na:

I. SVEUČILIŠTU U ZAGREBU – FAKULTET PROMETNIH ZNANOSTI

sveučilišni prijediplomski studij Aeronautika – vojna kontrola zračnog prometa

Rok za podnošenje prijava je **13. svibnja 2024.**

Kandidati/kinje prijavljuju se u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnim uredu na portalu *postani-student* (<https://www.postani-student.hr>) i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

Uz prijavu kandidati/kinje trebaju priložiti:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona/mobitela
- presliku osobne iskaznice
- presliku rodnog lista
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

U slučaju prijave na više vojnih studijskih programa, kandidat/kinja šalje samo jednu prijavu u kojoj mora jasno navesti za koje se sve vojne studijske programe natječe.

UVJETI KOJE KANDIDATI/KINJE MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen/a 2002. godine ili kasnije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak pokrenut po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan/a za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. podstavku 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19 i 158/23)
- da je upisan/a na prvu godinu redovitog studija (u prvom upisnom roku u srpnju 2024.)
- da su ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete/kinje propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15) i Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti

za vojnu službu (Narodne novine, br. 42/14, 134/15, 109/16 i 97/17), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij.

Kandidate za kadete/kinje koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku elektronički prijave Središnjem prijavnim uredu na portalu *postani-student* u roku navedenom u ovom natječaju, Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete. Odabirni postupak ne buduje se, ali njegovo je zadovoljavanje preduvjet zadržavanja na listi kandidata zainteresiranih za vojne studije na portalu *postani-student*.

Svi kandidati koji zadovolje uvjete odabirnog postupka Ministarstva obrane rangiraju se na listi kandidata/kinja za odabrani studijski program u skladu s bodovima ostvarenim na ispitima državne mature i uspjehom u srednjoj školi unutar upisne kvote.

U kadetsku službu primaju se kandidati/kinje koji u odabirnom postupku postignu najbolje rezultate i steknu pravo upisa na sveučilišni prijediplomski studij Aeronautika – vojna kontrola zračnog prometa.

Prije potpisivanja ugovora o kadetskoj službi Ministarstvo obrane provjerit će po službenoj dužnosti nepostojanje zapreka za prijam u službu u Oružane snage iz članka 35. stavka 1. podstavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Upise na sveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati/kinje provode u skladu s propisima i uvjetima natječaja koji raspisuje Sveučilište u Zagrebu, a u skladu s obavijestima objavljenim na mrežnim stranicama Ministarstva obrane i Fakulteta prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.

Kandidati/kinje koji zadovolje uvjete odabirnog postupka i upisu sveučilišni studij iz ovog natječaja, krajem kolovoza 2024. bit će pozvani na pripremni kamp, koji će se provesti tijekom rujna 2024.

Tijekom školovanja kadeti/kinje ostvaruju prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 50/23).

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju točke IV. Odluke ministra obrane (KLASA: 023-03/23-03/1, URBROJ: 512-01-23-111) od 30. studenog 2023., Ministarstvo obrane raspisuje

JAVNI POZIV
ZAINTERESIRANIM KANDIDATIMA – UČENICIMA 3. RAZREDA SREDNJE
ŠKOLE ZA STUDIJ AERONAUTIKA – VOJNI PILOT
FAKULTETA PROMETNIH ZNANOSTI SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Nakon uspješno završenog sveučilišnog prijediplomskog studija Aeronautika – vojna kontrola zračnog prometa (šest semestara) na Fakultetu prometnih znanosti u Zagrebu, kadeti/kinje upisuju sveučilišni diplomski studij Aeronautika – vojna kontrola zračnog prometa (četiri semestra) na Fakultetu prometnih znanosti u koji je uključena Temeljna časnička izobrazba i praktična obuka za vojnog kontrolora zračnog prometa u Središtu za obuku Hrvatskog ratnog zrakoplovstva "Rudolf Perešin" u Zemuniku Donjem.

Nakon završenog sveučilišnog prijediplomskog i diplomskog studija kadeti/kinje bit će primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, stimulativni sustav profesionalnog razvoja i mogućnost sudjelovanja u domaćim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na mrežnoj stranici Ministarstva obrane <https://www.morh.hr>, a dodatne obavijesti kandidati/kinje mogu dobiti u Središnjici za upravljanje osobljem (tel. 01/3784-812 i 01/3784-814), u Referadi Fakulteta prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu (tel. 01/238-0202) te u područnim odjelima i odsjecima za poslove obrane Ministarstva obrane.

Studij traje ukupno deset semestara. Nakon uspješno završenog sveučilišnog prijediplomskog studija Aeronautika – vojni pilot (šest semestara) na Fakultetu prometnih znanosti u Zagrebu, kadeti/kinje upisuju sveučilišni diplomski studij Aeronautika – vojni pilot (četiri semestra) na Fakultetu prometnih znanosti u koji je uključena Temeljna časnička izobrazba i letačka obuka u Središtu za obuku Hrvatskog ratnog zrakoplovstva "Rudolf Perešin".

Kandidati/kinje – učenici 3. razreda srednje škole mogu iskazati interes za navedeni studij, uz mogućnost do djele stipendije tijekom srednjoškolskog obrazovanja ako to žele.

Rok za podnošenje prijava je **3. svibnja 2024.**

Kandidati/kinje prijavljuju se u propisanom roku na mrežnoj stranici <https://vojnipilot.hr> ili pismeno na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

UVJETI KOJE KANDIDATI/KINJE MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen/a 2008. godine ili ranije
- prijavljeno prebivalište u Republici Hrvatskoj
- učenik 3. razreda četverogodišnje srednje škole
- opći uspjeh najmanje 3,00 u prethodnoj školskoj godini
- da nije korisnik stipendije u svrhu zaposlenja kod drugog poslodavca
- da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan/a za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. podstavku 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19 i 158/23)
- da su ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete/kinje propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15

i 138/15) i Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti za vojnu službu (Narodne novine, br. 42/14, 134/15, 109/16 i 97/17), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij – uspješan završetak seleksijskog letenja.

Kandidati/kinje trebaju priložiti:

- popunjeno obrazac prijave
- presliku osobne iskaznice i rodnog lista
- dokument kojim se dokazuje upis u 3. razred srednje škole u školskoj godini 2023./2024.
- presliku svjedodžbe 2. razreda srednje škole
- potvrdu o prebivalištu uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

Nakon zaprimanja prijave Ministarstvo obrane pozvat će zainteresirane kandidate/kinje – učenike 3. razreda srednje škole na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete te posebno vrednovanje na seleksijskom letenju kandidata za vojne pilote, u trajanju od pet tjedana, tijekom srpnja i kolovoza 2024.

Kandidati/kinje – učenici 3. razreda srednje škole koji zadovolje kriterije odabirnog postupka uključujući kriterije seleksijskog letenja moći će, ako žele, s Ministarstvom obrane Republike Hrvatske potpisati ugovor o stipendiranju, na temelju kojeg će primati stipendiju tijekom srednjoškolskog obrazovanja.

Informacije u vezi s javnim pozivom nalaze se na mrežnim stranicama Ministarstva obrane <https://www.morh.hr> ili <https://www.vojnipilot.hr>, a dodatne obavijesti kandidati/kinje mogu dobiti u Središnjici za upravljanje osobljem (tel. 01/3784-812 i 01/3784-814), u Referadi Fakulteta prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu (tel. 01/238-0202) te u područnim odjelima i odsjecima za poslove obrane Ministarstva obrane.

PODLISTAK

RAZVOJ PROTUKLOPNIH VOĐENIH SUSTAVA (VII. DIJ)

Prvi uporabljivi laseri razvijeni su 1960-ih i odmah su našli primjenu u vojnoj industriji, prije svega kao laserski daljinomjeri. Potom su razvijeni različiti sustavi navođenja koji koriste odlike laserske zrake

TEKST
Mario Galic

LASER (N)IJE

Laser je pokrata engleskog izraza Light Amplification by Stimulated Emission of Radiation, u prijevodu: pojačanje svjetlosti s pomoću stimulirane emisije zračenja. Riječ je, dakle, o uređaju za stvaranje i pojačavanje koherentnog elektromagnetskog usko usmjerenog zračenja velike jakosti. Jednostavnije rečeno, laser stvara vrlo usku energetsku zraku koja može prenijeti mnogo energije te se višestruko iskoristiti. Prvi uporabljivi laseri razvijeni su 1960-ih i odmah su našli primjenu u vojnoj industriji, prije svega kao laserski daljinomjeri. Potom su razvijeni različiti sustavi navođenja koji koriste

odlike laserske zrake. Pritom se mora istaknuti da laser ima i nedostatke. Prašina, magla, jaka kiša i gust snijeg znatno smanjuju njegovu učinkovitost. Osim aktivnih sustava obrane, danas tenkove i borbenu oklopnu vozila od lasera najbolje štite bacači dimnih kutija. Njihov dim, naime, zasljepljuje lasere. Laser se može na više načina koristiti za navođenje projektila na cilj. Prvi je osvjetljivanje cilja, pri čemu laser *oboji* napadani objekt, a pasivni senzor u nosu vođenog projektila prepoznaje odbijanje zrake od cilja i preko sustava za navođenje usmjerava projektil na njega. Taj način navođenja najviše se

koristi kod projektila zrak-zemlja, među ostalim, i projektila AGM-114 Hellfire. Drugi je način navođenja s pomoću laserske zrake *jahanje na zraci* (*laser beam-riding*). Pritom se koristi svojstvo lasera da emitira koherentnu zraku. Sustav za upravljanje prati zraku preko laserskog senzora na stražnjem dijelu projektila te otklanja svaku devijaciju u letu. Zato se kaže da projektil *jaše*, tj. prati zraku. Taj način navođenja najčešće se koristi kod protuklopnih vođenih sustava malih dimenzija i mase. Treća je mogućnost uporabe lasera u navođenju projektila ta da se projektilu šalju upute za navođenje preko

SPAS

Foto: Nikola Matić

laserske zrake. Ona može prenositi vrlo veliku količinu podataka. Na tom principu rade uređaji za čitanje podataka s optičkih diskova – CD-a i DVD-a. No, to je složen sustav koji ne donosi никакve prednosti projektilima dometa od nekoliko stotina do nekoliko tisuća metara.

Četvrta je mogućnost uporaba laserskog radara (Light Detection And Ranging – LIDAR). Riječ je o složenom i skupom uređaju, koji je isplativo ugrađivati samo u vođene projektile namijenjene uništavanju vrlo vrijednih ciljeva, recimo u protubrodske vođene projektilе. I to pod uvjetom da se troškovi nabave

Helikopteri OH-58D Kiowa Warrior Hrvatskog ratnog zrakoplovstva s vježbovnim inačicama projektila Hellfire

sustava LIDAR znatno smanje. Od sustava LIDAR očekuje se da će, spojeni s umjetnom inteligencijom, vrlo brzo postati glavni senzori budućih sustava za automatsko prepoznavanje ciljeva.

BRZA PAKLENA VATRA

Među protuoklopnim projektilima s poluaktivnim laserskim navođenjem najpoznatiji je AGM-114 Hellfire. Nama je usto i najzanimljiviji, jer ga u svojem naoružanju ima Hrvatsko ratno zrakoplovstvo. Naziv je pokrata od HELiborne, Laser, FIRE and Forget Missile, ali nikad nije pisan velikim slovima. Hellfire je razvijen 1980-ih, a u trenutku uvođenja u operativnu uporabu 1984. bio je najsvremeniji protuoklopni vođeni projektil. Kako se proizvodi četiri desetljeća, ne iznenađuje da je razvijeno osam inačica s puno podinačica i jedna izvedenica. Potonja je AGM-114L Hellfire LongBow s radarskim samonavodenjem, pa će u podlistku biti opisana zasebno.

PODLISTAK

Sve ostale inačice imaju lasersko poluaktivno navođenje, koje ima puno prednosti, ali i nedostataka. Najveća je prednost u tome što se projektil nakon lansiranja sam navodi na cilj. To otvara različite mogućnosti borbene uporabe. Jedna je od njih *klasična*, u kojoj platforma s koje je projektil lansiran laserskim označivačem osvjetljuje cilj. Kod druge se projektil lansira s terenskog vozila, dok osvjetljivanje cilja obavlja besposadna letjelica ili izvidnički tim. Činjenica da se projektil sam navodi na laserom osvijetljen cilj omogućava postizanje vrlo velikih brzina leta. Hellfire prema dostupnim podacima leti brzinom od 444,4 m/s (1600 km/h).

ROMEO ZA KRAJ?

Inačice Hellfира od A do K imale su duljinu 163 cm i promjer tijela 180 mm. To je bilo dovoljno za raketni motor koji je osiguravao domet od 8000 metara. Inačice AGM-114M/N/P i, naravno, R, imaju jednako tijelo i domet. Masa inačica AGM-114A/B/C/F/FA/K iznosi 45, a novijih inačica 49 kg. S obzirom na malu masu, logično je da je Hellfire odabran kao oružje za prve američke borbene besposadne letjelice, i to je još uvijek. Tako je za uporabu s letjelicama MQ-1 Predator razvijena posebna inačica AGM-114P.

Većina inačica ima kumulativnu bojnu glavu. Iznimka je inačica AGM-114M, koja ima razornu bojnu glavu, i AGM-114N, opremljena termobaričnom bojnom glavom. Najnovija je i vjerojatno zadnja inačica AGM-114R Hellfire Romeo (često se označava i kao Hellfire 2), čija je serijska proizvodnja započela 2012. godine. Kako je dovršen razvoj i pokrenuta serijska proizvodnja nasljednika AGM-179 JAGM (Joint Air-To-Ground Missile), Romeo je najvjerojatnije zadnja inačica. Američka vojska više nema potrebu za ulaganjem u njegov razvoj iako će serijska proizvodnja, zbog stranih narudžbi, potrajati još godinama.

Usto, Američka vojska navodi da je domet AGM-114R osam kilometara iako je među analitičarima općeprihvaćeno da je dosta veći – 11 km. Minimalni domet iznosi 500 metara. Romeo se od prijašnjih inačica najviše razlikuje po bojnoj glavi, koja nije

Američki marinici montiraju Hellfire na podvjesnu točku aviona KC-130J Hercules

Osim aktivnih sustava obrane, danas tenkovima i borbenim oklopnim vozilima najbolju zaštitu od lasera pružaju bacači dimnih kutija

kumulativna, već višenamjenska HF IBFS (Hellfire Integrated Blast Fragmentation Sleeve). Sastoji se od *probojne* prednje bojne glave promjera 83 mm i višenamjenske bojne glave s tzv. K-punjjenjem (K-charge) promjera 143 mm. Njezino djelovanje može biti *klasično* kumulativno za probijanje i uništavanje oklopa, a s druge strane termobarično i fugsno-rasprskavajuće za utvrđene objekte, zatkline i vojnike na otvorenom. Razvoj Hellfireova nasljednika – JAGM-a – službeno je dovršen 8. rujna 2022. te je proglašen spremnim za serijsku proizvodnju. JAGM zajednički razvija više većih ustrojstvenih cjelina Američke vojske. Britanski OS odabrao ga je za naoružanje helikoptera AH-64E Apache, baš kao i Nizozemske te Poljska. No, JAGM će se moći rabiti s najrazličitijim platformi, pa i helikoptera OH-58D Kiowa Warrior. I ne samo to: na popisu su i borbene besposadne letjelice, ali i vozila te brodovi s odgovarajućim lanserima. Zbog svega toga zadržani su i sustavi navođenja s Hellfireom – laserski poluaktivni i radarski, kao i bojne glave. No, u odnosu na Hellfire, mogućnosti razvoja JAGM-a znatno su veće. U tijeku je razvoj znatno bolje izvedenice JAGM-MR, povećanog dometa i sa sposobnostima *ispali i zaboravi* (opširnije v. tekst Nasljednik Hellfира AGM-179 JAGM, HV br. 697).

KOLIKA JE BRZINA LETA?

Protuoklopni vođeni sustav 9K135 Kornet ruski je odgovor na zapadne tenkove, koji su sve bolje zaštićeni. Usto je i potreba da se potencijalnim kupcima ponudi suvremeni sustav. Po performansama spada u skupinu prijenosnih sustava velikog dometa 3. generacije iako ga je što se tiče ukupne mase bolje

Foto: U.S. Marine Corps / Lance Cpl. Christian Cortez

postaviti na vozila. Razvoj je dovršen 1998., kad je i uveden u operativnu uporabu.

Osnova mu je lanser 9P163M-1 i projektil 9M133. Ukupna masa lansera s projektilom spremnim za djelovanje iznosi čak 63,7 kg – od toga na projektil

Sustav Kornet predstavljen na izložbi Milex-2021 održanoj u lipnju 2021. u Minsku, Bjelorusija

Iako se Kornet označava kao protuoklopni vođeni sustav, zapravo je višenamjenski. Naime, za njega postoje različite inačice projektila s različitim bojnim glavama

Što se tiče uporabe, Kornet od operatera zahtijeva jednaku proceduru kao i sustavi koji koriste mikrokable za prenošenje podataka za korigiranje leta projektila. Operater mora uočiti cilj i prema njemu usmjeriti končanicu na ciljniku. Nakon toga lansira projektil i prati cilj do pogotka. Međutim, način djelovanja projektila u letu bitno je drugačiji. Umjesto da s lansera dobiva podatke za korigiranje leta, projektil prati snop laserske zrake. Ako *izide* iz njega, sustav za navođenje vraća ga na putanju. Zbog toga na lanseru nema elektronike potrebne za navođenje projektila, samo laserski označivač cilja. Neki ruski izvori navode da se potonji rabi i kao daljinomjer. Budući da se projektil samonavodi na cilj, moguće je postići vrlo velike brzine leta. Zanimljivo je kako ruski izvori redom *zaborave* navesti brzinu leta. Zapadni tvrde da je od 250 m/s za starije inačice do 320 m/s za novije, iako neki navode čak 420 m/s. Ruski izvori tvrde da je najveća dopuštena brzina cilja 60, a neki čak 70 km/h. Projektil se iz kontejnera/lansera izbacuje startnim (*booster*) raketnim motorom. Taj je motor sastavni dio projektila. Nakon toga pali se putni motor, koji osigurava dostatnu brzinu da projektil dođe do cilja. Kako bi povećali učinkovitost, ruski projektanti smjestili su putni raketni motor na sredinu projektila između manje prednje i stražnje kumulativne bojne glave. U stražnji dio projektila smješten je optički senzor za praćenje laserske zrake i sustav za upravljanje letom.

Ruska vojska tvrdi da je za uspješno djelovanje sustava 9K135 Kornet dovoljna dvočlana posada. Usto, sama je razvila nekoliko lansera namijenjenih ugradnjи na vozila. Tako Kornet-D čini terensko vozilo GAZ-2975 Tigar s dva četverostruka lansera projektila 9M133M Kornet-M.

TEKST
Josip Buljan | FOTO
Tomislav Brandt

PLEMIĆKA OBITELJ ORŠIĆ

Isprava iz Knina datirana 1420. spominje Vlatka od Udrinića, koji je otprije trideset godina kasnije zabilježen kao Orsynch de Udrinich. Osmanlijski prodori u drugoj polovini XV. stoljeća primorali su obitelj da se iz Udrinića u okolini Knina preseli na područje Goričke županije. Zbog toga se počinju nazivati Orsynch de Gorica. Dobre odnose imali su sa kraljem Matijom Korvinom, koji im je 1484. potvrdio posjede Dol, Orehevec i Lipovac u spomenutoj županiji. Na posjedu Dol izgradili su tzv. Oršić-grad. Petar Oršić i njegova braća već su 1487. od kralja darovnicom dobili imanje kraj Jastrebarskog. Na novom imanju Slavetić podigli su grad i otad se sami

nazivaju plemičkim pridjevkom Oršići Slavetički.

U životu tih hrvatskih plemića XVI. stoljeće obilježeno je sporom dviju grana obitelji – Zimića i Oršića. Spor oko goričkih imanja trajao je više desetljeća, sve dok u prvoj polovini XVII. st. kapetan Matija II. Oršić (oko 1600. – 1680.) nije ujedinio sve obiteljske posjede. Osim toga, dao je 1636. uređiti grad Slavetić, a svojim je društvenim ugledom i bogatstvom omogućio nasljednicima daljnji uspon. Njegov sin Ivan Franjo Oršić (1630. – 1686.) bio je vicegeneral Karlovačke vojne krajine. Kralj Leopold II. dodijelio je 1675. godine Ivanu Franji i njegovu bratu Jurju Baltazaru titulu

baruna. Ivan Franjo dobio je 1682. naslov naslijednog velikog župana modruškog. Tu je čast dobio i njegov sin Antun Ignac. Iznimno plodonosno razdoblje obitelji u drugoj pol. XVII. stoljeća zaokruženo je stjecanjem posjeda u Zagorju i vlastelinstva Severin. Barun Ivan Franjo Oršić poznat je i po svojem *putnom računu*, vrijednom dokumentu pisanim kajkavsko-čakavskom mješavinom koji govori o njegovu putovanju u Graz u razdoblju od 1670. do 1673. godine.

Njegov potomak Antun Oršić poginuo je 1706. kao pukovnik ličkih krajšnika u Ratu za španjolsku baštinu (1701. – 1714.). Najistaknutiji član obitelji u XVIII. stoljeću bio je Krsto II.

Oršić (1718. – 1782.). Stekao je brojne časti, a prva od njih bila je titula grofa zbog zasluga u Ratu za austrijsku baštunu (1740. – 1748.). Zatim je 1749. postao predsjednikom Banskog stola, godinu potom dopukovnikom Kostajničke pukovnije, te 1753. pukovnikom Glinske pukovnije. Za vojne zasluge u Sedmogodišnjem ratu (1756. – 1763.) dodijeljen mu je čin general-bojnika i titula zapovjednika banskih pukovnija. Nakon umirovljenja kratko je obnašao dužnost velikog župana Zagrebačke županije. Na mjestu srednjovjekovne utvrde u Gornjoj Stubici dao je sa suprugom Josipom (rođena Zichyi) izgraditi dvorac. U tom se kompleksu danas nalazi Muzej seljačkih buna, otvoren u povodu četiristotе obljetnice Seljačke bune 1573. godine

CRTICE IZ HRVATSKE POVIJESTI

Po predaji, ova hrvatska plemička obitelj potječe od rodova Lapčana i Karinjana, a prvi se put spominje u XV. stoljeću. Sve do druge pol. XIX. stoljeća igrala je važnu ulogu u hrvatskom društvenom, političkom i kulturnom životu

Krsto II. Oršić dao je sredinom XVIII. stoljeća na mjestu srednjovjekovne utvrde u Gornjoj Stubici izgraditi dvorac. U tom se kompleksu danas nalazi Muzej seljačkih buna, otvoren u povodu četiristotе obljetnice Seljačke bune 1573. godine

za hrvatsku povijest na prijelazu iz XVIII. u XIX. stoljeće. Ivan Nepomuk (1753. – 1817.), drugi Krstini sin, bio je slično kao brat, carski komornik te upravitelj pošte u Zagrebu. Najmlađi sin, Franjo Ksaverski (1758. – 1807.) bio je zagrebački kanonik. U doba hrvatskog narodnog preporoda istaknuo se Krstini unuk Jure Oršić (1780. – 1847.). Bio je jedan od vodećih ljudi Narodne stranke. Iznimno veliku ulogu imao je u radu zagrebačke Strelijačke družine. Kao njezin utemeljitelj darovao joj je svoje imanje Tuškanac. Ono je ujedno bilo i jedno od važnih sjedišta Iliraca. U palači obitelji Oršić na zagrebačkom Gornjem gradu danas se nalazi Hrvatski povjesni muzej. Kako je Jure Oršić umro bez zakonitih nasljednika, društvena, politička i kulturna važnost obitelji Oršić počinje opadati. Danas Oršići žive u više zemalja, a svaki potječe od loze Ivana Nepomuka i njegovih četiriju sinova.

GODINA SPORTA

Budući da smo ušli u prijestupnu godinu, odnosno onu u kojoj se održavaju Ljetne olimpijske igre, u sljedećim ćemo se brojevima Hrvatskog vojnika prisjetiti njihove povijesti. Pred nama je XXXIII. izdanje Igara, koje bi se trebalo održati u Parizu od 26. srpnja do 11. kolovoza

TEKST
Ivan Šurbek

POVIJEST OLIMPIJSKIH IGARA **KAKO JE SVE POČELO**

Olimpijske igre susretale su se kroz povijest s brojnim izazovima i teškoćama, ali uvijek su ih svladavale. Dosad su njihovo održavanje odgodili samo svjetski ratovi (1916., 1940. i 1944.), a pandemija ih je samo pomaknula na iduću godinu: Igre u Tokiju umjesto 2020. održane su 2021. Povijest Igara obuhvaća antičke te moderne Olimpijske igre. Antičke igre u kontinuitetu su se održavale go-

tovo 12 stoljeća. Početak im seže u 776. pr. Kr., a dom im je bila drevna grčka Olimpija, po kojoj su i nazvane. O antičkim se igrama ne zna puno, ali pojedini arheološki nalazi dokazuju da su se svake četiri godine u čast boga Zeusa održavala sportska natjecanja i vjerski obredi. Premda nisu bile jedine igre tog doba, bile su najvažnije. U početku su antičke igre imale samo jednu disciplinu – utrku u duljini jednog stadiona, a kasnije su dodane utrke zaprega, antički petoboj (pentathlon), šakanje, hrvanje... Upravo su antičke igre potaknule francuskog plemića, povjesničara i pedagoga Pierrea de Coubertina (1863. – 1937.), na ideju o modernim Olimpijskim igrama.

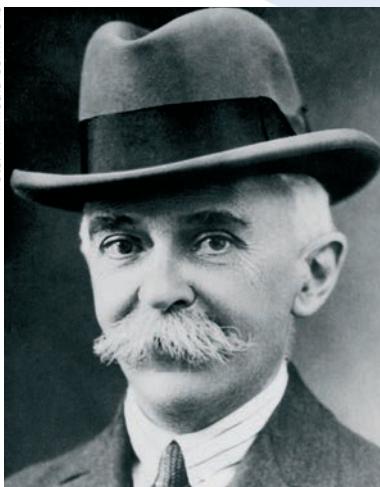
STVARANJE MODERNIH OLIMPIJSKIH IGARA

Pierre de Coubertin video je u sportu važnu poveznici s odgojno-obrazovnim sustavom i razvojem mladog čovjeka, a pokretanjem Olimpijskih igara želio je istaknuti važnost tog aspekta. Postoji priča da je nakon završetka studija putovao svijetom i tražio nešto što će ga dovoljno zainteresirati i čim će se baviti. Idejom o pokretanju olimpizma ostao je zadivljen prilikom

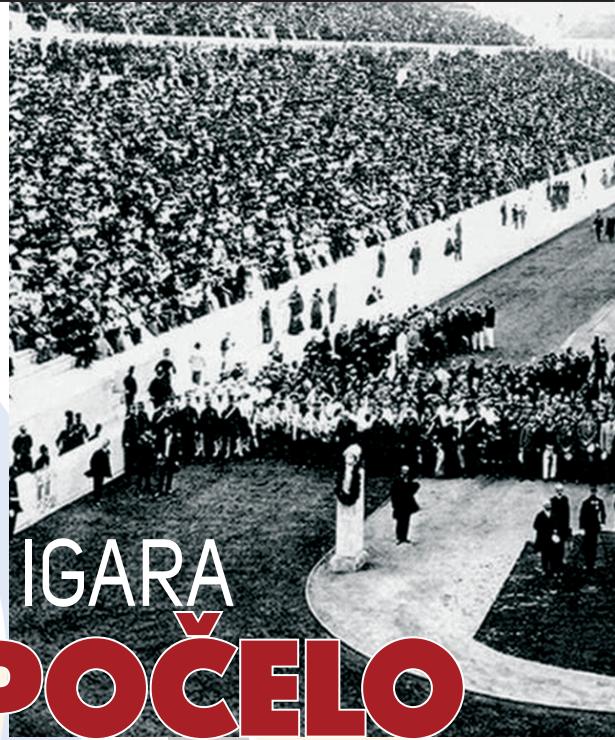
posjeta britanskim i američkim sveučilištima. Bio je fasciniran Engleza kao nacijom, odnosno njihovim mogućnostima, gospodarskom snagom, superiornošću. Zanimala ga je činjenica zbog čega su toliko moćni, o čemu je kasnije pisao u memoarima. Odgovor je našao u sportu. Činjenica je da su Englezi izmisliли moderni sport i ugradili ga u mnoge segmente društva. Coubertinu je zapeo za oko njihov momčadski sport, koji nije postojao gotovo nigdje u svijetu osim u Engleskoj. U momčadskom sportu postoji disciplina, hijerarhija, zna se uloga svakog sudionika i to ga je fasciniralo. Nameće se pitanje: Zašto? Zato jer sport simbolizira natjecanje. Simbolizira nešto lijepo i korisno. Coubertin je želio to napraviti i u svojoj Francuskoj: učiniti sport sastavnim dijelom odgojno-obrazovnog sustava. Bio je zagovaratelj sporta, a igre su trebale poslužiti ostvarenju tog cilja. Diljem Francuske održavao je govore, a na kongresu na Sorbonni 1894. predložio je pokretanje modernih igara po uzoru na antičke.

Želio je da domaćin novih igara bude njegov rodni Pariz, i to u sklopu Svjetske izložbe planirane za 1900. godinu. Njegov je prijedlog izazvao

Foto: Wikimedia Commons

Barun Pierre de Coubertin, otac modernih Olimpijskih igara

**Alfréd Hajós,
pobjednik utrke u
plivanju na 1200 m**

**Amerikanac
James
Connolly, prvi
pobjednik na
modernim
Olimpijskim
igrama**

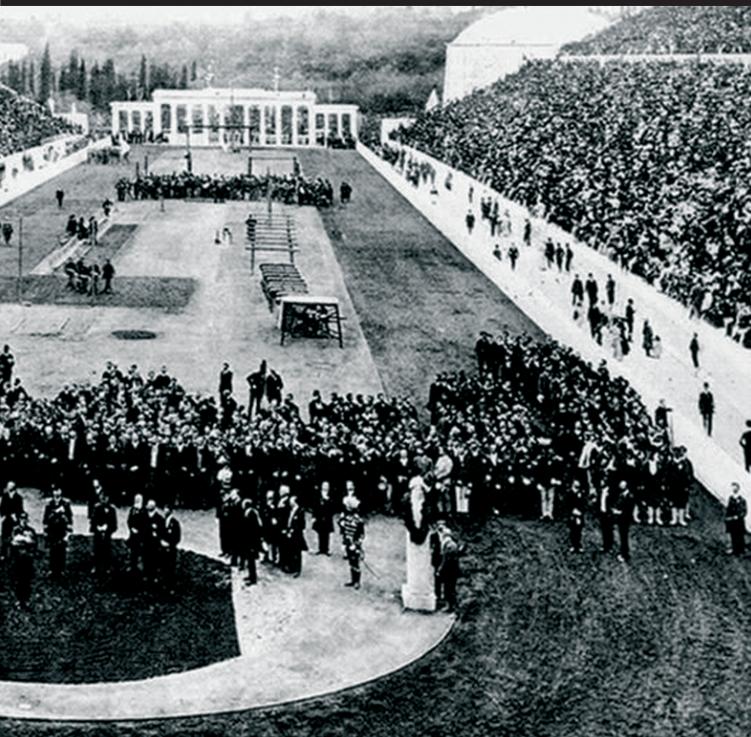

Foto: Wikimedia Commons

**Ceremonija
otvaranja
Olimpijskih igara
na Panatenskom
stadionu**

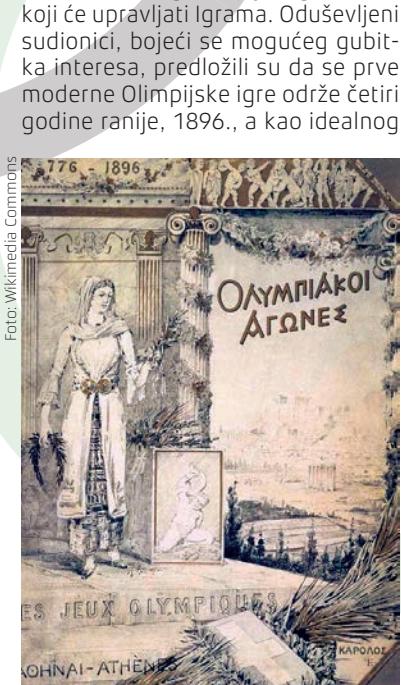

Foto: Wikimedia Commons

**Službeni
plakat
Olimpijskih
igara**

domaćina vidjeli su Atenu upravo zbog poveznice s antičkim igrama.

POČETAK U ATENI

Na prvim modernim Olimpijskim igrama sudjelovali su samo muškarci: 241 natjecatelj iz 14 zemalja, a uključivale su 43 sportska događaja. Održane su od 6. do 15. travnja, a otvorio ih je kralj Đuro I. (1845. – 1913.) pred 80 tisuća gledatelja na Panatenskom stadionu. Uz prve Olimpijske igre vežu se brojne zanimljivosti. Primjerice, medalja se dodjeljivala samo pobjedniku, bila je srebrnog sjaja, a uz nju je išao i maslinov vijenac. Od sportova najzastupljenija je bila atletika, natjecalo se i u bicikлизму, mačevanju, tenisu, strelnjaštvo, hrvanju, dizanju utega i plivanju. Važno je naglasiti da se niz godina na Olimpijskim igrama nisu smjeli natjecati profesionalci, već isključivo sportaši koji nisu zarađivali od sporta. Profesionalci se počinju natjecati tek 1992., na Olimpijskim igrama u Barceloni. Plivačko natjecanje 1896. u Ateni održano je u moru, a od šest sudionika samo su dvojica stigla do cilja. Pobjednik je bio osmanastogodišnji Mađar Alfréd Hajós, koji je rekao da je more bilo toliko hladno da je želja za preživljavanjem bila veća od želje za pobjom.

Vjerojatno najvažniji događaj na Olimpijskim igrama bio je maraton. Uvršten je u spomen na atenskog trkača Filipida, koji je, po predaji, trčao od Maratonskog polja do Atene kako bi objavio vijest o pobjedi u ratu protiv Perzijanaca. Nakon pretrčanih četrdesetak kilometara, došavši u Atenu srušio se, rekao: "Pozdravljeni budite, pobijedili smo", te od iscrpljenosti preminuo.

Pobjednik u maratonu na prvim modernim Olimpijskim igrama bio je 23-godišnji Grk Spiridon Louis, koji je za život zarađivao prevozeći na kolima, koja su vukle mazge, od sela do sela bačve svježe vode. Mnogi smatraju kako je to bio razlog njegove izdržljivosti. Utrka je bila napeta do samog kraja, a na čelu se izmjenjivalo nekoliko natjecatelja. Priča iz tog vremena govori da je u Louisu proradio prkos jer je želio dokazati ocu svoje voljene da je dostojan njegove kćeri. Od kralja je dobio darove, kola i konje, darove su mu nosili u Atenjani, ali odbio je većinu nagrada te preuzeo samo konje, kojima je zamijenio mazge.

Veliku priču prvih Olimpijskih igara ispisali su američki sportaši. U Grčku su putovali brodom, a kako nisu uzeli u obzir razliku između gregorijanskog i julijanskog kalendara, umjesto 13 dana prije početka Igara, stigli su samo dan prije. To ih nije sprječilo da budu vrlo uspješni u atletskim disciplinama. James Connolly bio je prvi pobjednik na modernim Olimpijskim igrama, i to u troškoku. Bio je student Harvardova sveučilišta, odlučan u želji za sudjelovanjem na Igrama. Od Sveučilišta je zatražio dopuštenje za nastup, no odbijen je. Unatoč tomu, Connolly je nastupio, te pokazao da je bio ispravan odabir. Od studiranja je odustao, a jedna od zanimljivosti je i ta da mu je na putu do Atene u Napulju ukraden novčanik. Godinama nakon uspjeha na Olimpijskim igrama postao je istaknut ratni dopisnik, a počasnu diplomu s Harvarda je odbio. Moderne Olimpijske igre tako su se pokazale uspješnim, a to je ujedno značilo i da se njihov put nastavlja četiri godine kasnije u Parizu.

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE**

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19 i 158/23) i članka 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18), Uprava za ljudske potencijale Ministarstva obrane raspisuje

JAVNI NATJEČAJ ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU

U akademskoj godini 2024./2025. u status kadeta/kadetkinja bit će primljeno **do 20 kandidata/kinja**, upisanih na prvu godinu sveučilišnog prijediplomskog studija na:

I. SVEUČILIŠTU U ZAGREBU – FAKULTET PROMETNIH ZNANOSTI

sveučilišni prijediplomski studij Aeronautika – vojni pilot

Rok za podnošenje prijava je **5. travnja 2024.**

Kandidati/kinje prijavljuju se u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnom uredu na portalu postani-student (<https://www.postani-student.hr>) i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Središnjica za upravljanje osobnjem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

Uz prijavu kandidati/kinje trebaju priložiti:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona/mobitela
- presliku osobne iskaznice
- presliku rodnog lista
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

U slučaju prijave na više vojnih studijskih programa, kandidat/kinja šalje samo jednu prijavu u kojoj mora jasno navesti za koje se sve vojne studijske programe natječe.

UVJETI KOJE KANDIDATI/KINJE MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen/a 2002. godine ili kasnije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak pokrenut po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan/a za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. podstavku 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19 i 158/23)
- da je upisan/a na prvu godinu redovitog studija u rujnu 2024.
- da su ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete/kinje propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15) i Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti za vojnu službu (Narodne novine,

br. 42/14, 134/15, 109/16 i 97/17), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij
– uspješan završetak seleksijskog letenja.

Kandidate za kadete/kinje koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku elektronički prijave Središnjem prijavnom uredu na portalu postani-student u roku navedenom u ovom natječaju, Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete te posebno vrednovanje na seleksijskom letenju kandidata za vojne pilote, u trajanju od pet tjedana, tijekom srpnja i kolovoza 2024.

Kandidati/kinje koji su kao učenici 3. razreda srednje škole zadovoljili kriterije odabirnog postupka uključujući kriterije seleksijskog letenja tijekom 2023. godine, u odabirnom postupku 2024. godine upućuju se na provjeru zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih kriterija za kadete – vojne pilote.

Svi kandidati koji zadovolje uvjete odabirnog postupka Ministarstva obrane rangiraju se na listi kandidata/kinja za odabrani studijski program u skladu s bodovima ostvarenim na ispitima državne mature i uspjehom u srednjoj školi unutar upisne kvote.

U kadetsku službu primaju se kandidati/kinje koji u odabirnom postupku postignu najbolje rezultate i steknu pravo upisa na sveučilišni prijediplomski studij Aeronautika – vojni pilot.

Prije potpisivanja ugovora o kadetskoj službi Ministarstvo obrane provjerit će po službenoj dužnosti nepostojanje zapreka za prijam u službu u Oružane snage iz članka 35. stavka 1. podstavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Upise na sveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati/kinje provode u skladu s propisima i uvjetima natječaja koji raspisuje Sveučilište u Zagrebu, a u skladu s obavijestima objavljenim na mrežnim stranicama Ministarstva obrane i Fakulteta prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.

Kandidati/kinje koji zadovolje uvjete odabirnog postupka i upisu sveučilišni studij iz ovog natječaja bit će krajem kolovoza 2024. pozvani na pripremni kamp, koji će se provesti tijekom rujna 2024.

Tijekom školovanja kadeti/kinje ostvaruju prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 50/23).

Nakon uspješno završenog sveučilišnog prijediplomskog studija Aeronautika – vojni pilot (šest semestara) na Fakultetu prometnih znanosti u Zagrebu, kadeti/kinje upisuju sveučilišni diplomski studij Aeronautika – vojni pilot (četiri semestra) na Fakultetu prometnih znanosti u koji je uključena Temeljna časnička izobrazba i letačka obuka u Središtu za obuku Hrvatskog ratnog zrakoplovstva "Rudolf Perešin" u Zemuniku Donjem.

Nakon završenog sveučilišnog prijediplomskog i diplomskog studija kadeti/kinje bit će primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, stimulativni sustav profesionalnog razvoja i mogućnost sudjelovanja u domaćim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na mrežnoj stranici Ministarstva obrane <https://www.morh.hr> ili <https://vojnispilot.hr>, a dodatne obavijesti kandidati/kinje mogu dobiti u Šredišnjici za upravljanje osobljem (tel. 01/3784-812 i 01/3784-814), u Referadi Fakulteta prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu (tel. 01/2380-202) te u područnim odjelima i odsjecima za poslove obrane Ministarstva obrane.

PRIČE O DOMOVINSKOM RATU

Ministarstvo hrvatskih branitelja i ove je godine raspisalo natječaj za najbolju priču o Domovinskom ratu, na koji se i ovaj put javio velik broj učenika. I ovaj, peti po redu natječaj, pokazao je zanimanje djece za tematiku vezanu uz Domovinski rat, što je još jedna potvrda ovog iznimno poticajnog projekta. Za razliku od dosadašnjih, ovogodišnji natječaj dao je priliku i učenicima srednjih škola iz Bosne i Hercegovine koje izvode nastavu prema nastavnom planu i programu na hrvatskom jeziku. U ovom broju donosimo drugu od pet priča koje su osvojile treću nagradu. Naslovljena je *Priča jedne lutke*, a napisala ju je Angela Ana Rajnović.

PRIČA JEDNE LUTKE

Voljela bih ovu priču posvetiti svoj djeci koja su prošla strahote Domovinskog rata. Moj život počeo je posve lijepo kada sam svoje malene oči otvorila u izlogu robne kuće. Oči su mi gledale ljudsku svakodnevnicu i ritam grada, a srce je čekalo slatku djevojčicu kojoj će osmijeh obasjati lice nakon što me uzme u svoje ručice i nadjene mi ime. Dobro se sjećam toga prijepodneva...

U dućan je ušla majka koja je dugo i mučno skupljala novac kako bi svojoj djevojčici za sedmi rođendan priuštila nešto što je željela više od sjajnih zvijezda na noćnom nebu, a to sam bila ja – "Lutkica iz izloga". Često je djevojčica Marija prolazila kraj izloga držeći majku za ruku i pokazujući na mene smješkajući se. Njezinu me majku nakon kupnje nosila pažljivo kao da sam staklena kuglica koja će puknuti ako dodatakne tlo. Vidjevši me, Mariji je suza kliznula niz obraz od uzbudjenja i sreće.

No, njezin osmijeh u tugu je pretvorio rat. Domovinski rat. Bio je okidač sve tuge i plaka koje sam slušala svaki dan. Djeca, dok su mala, nemaju blago kakvo imaju odrasli, pa je mene smatrala svojim najvećim blagom i skrivala me od rata bolje nego što je sebe znala skriti. Njezin je otac nestao bez traga. Otkako je postao vojnik kako bi se borio protiv neprijatelja,

**Angela Ana
Rajnović,**
učenica
1. razreda
Zdravstvene
i veterinarske
škole
Dr. Andrije
Štampara
Vinkovci

o njemu nisu čuli ni glasa. Majka i njezina djevojčica ostale su same te su svake srijede odlazile po štrucu kruha, dvije-tri konzerve ribe i kilogram brašna i riže. Cijeli je tjedan majka znala koji dan koliko namirница može potrošiti kako bi im ostalo dok opet ne budu mogle ići po hranu. Tko zna koliko puta na dan, Marija je plakala slušajući padanje granata, glasne sirene, pucanje bombi te majčin plač i čežnju za mužem. Budući da nije bilo nastave, Marija je prala moje haljinice, pjevala mi pjesmice i spavala sa mnom jer se tako osjećala puno sigurnije.

Jednoga poslijepodneva, igrajući se sa mnom, djevojčica je poželjela čokolade. Znala je kakve su okolnosti, bila je jako pametna i nadarenja djevojčica za svoju dob, ali ipak je odlučila pitati majku može li joj priuštiti, ako ništa drugo, barem kockicu čokolade. Majčino se srce rastužilo što njezino dijete pati za stvari koju si može priuštiti gotovo svatko. Ustala je i odlučno uzela sav novac koji im je preostao. Mariju je sakrila u podrum i uputila se u dućan do kojega je trebalo pješačiti dvadeset minuta. Ostavljena sama u podrumu, Marija je iščekivala majčin povratak i čokoladu u njezinim rukama, a dok majke još uvijek nije bilo kod kuće, grlila je mene i tražila utjehu. Da sam bar mogla i ja nju... Kako se nakon nekoliko sati majka i dalje nije vratila, Marija se uznemirila pa je unatoč strahu odlučila izići iz podruma i pogledati vraća li se majka kući. Čvrsto me stisnula uz sebe i krenula prema ulaznim vratima. Vrata su

podrhtavala od tutnjače izvana, a Marijino srce udaralo je snažno kao da će iskočiti. Hrabra je djevojčica ipak odškrinula vrata. Zapahnuo nas je oblak prašine i dima. Marija se više puta zakašljala i zakoračila preko praga. Naglo me ispuštala iz ruku i povikala: "Mama, mama!" Ležeći na prljavoj cesti punoj smeća, ugledala sam Mariju kako trči prema beživotnom tijelu i pada na njega. Jako je plakala i grlila svoju majku koja nije više bila živa. Da sam se bar mogla pomaknuti, utješiti svoju djevojčicu... Oštar zvuk zrakoplova u niskom letu proparao je zrak. Od tla se odbijala kiša ubožitih strelica. Moja je Marija u opasnosti! Evo je, trči, vraća sel Brže, Marija, brže! Marija me, mokra od

suza i krvi, brzo pokupila s tla i utrčala u kuću. Tako smo ostale samo Marija i ja.

Sakrile smo se u podrum. Nakon nekog vremena začulo se lupanje vratima i tvrdi koraci vojničkih čizama u kući u kojoj je nekoč živjela sretna tročlana obitelj. Nisu imali što ukraсти jer su Marijini roditelji već bili u neimaštini pa su umjesto toga otisli provjeriti podrum jer su znali da se tamo ljudi masovno skrivaju. Marija je slušajući njihovo bučno spuštanje stubama osjećala veliku tjeskobu i šcućurila se jer nije znala ni tko ide ni što će se dogoditi s njom. Bradati vojnici mrka pogleda uzeli su me djevojčici. Nju su grubo odveli, a mene bacili kroz zrak koji je bio prljaviji od najprljavijih ruku. Tresnula sam iza zidića na kojem je nekoč u kalicima raslo cvijeće. Ostala sam tamo, bez jedne ručice, bez jedne nožice i falila su mi dva gumbića moje zelene haljinice. Čudom, naišao je hrvatski vojnik. Sakrivši se iza zida preznojen, krvavog lica i teško dišući, primjetio me i uzeo u svoje ruke. Vidjevši me tako izderanu i pokidanu, sjetio se svoje trogodišnje djevojčice koja je s majkom i starijim bratom iščekivala njegov povratak. Gladio me je nježno po kosi i gledao moj slatki osmijeh. Primjetivši da netko s neprijateljske strane dolazi, brzo me je spremio u džep i krenuo se boriti. Prošla su tri mjeseca borbe. Vojnik se vratio svojoj obitelji. Cijela je kuća bila ispunjena srećom. Prišao je svojoj kćeri i rekao joj da ispruži svoje malene dlanove. Zvala se Maja. U Majine dlanove stavio je mene, lutkicu koju je pronašao i tri mjeseca držao u svome džepu, u nadji da će ju dati svojoj djevojčici ako se vrati kući. Maja ga je zagrlila jače nego ikada bez obzira što sam bila izgrebana i što mi je falilo nekoliko gumbića i dijelova tijela.

Kako su dani prolazili, shvatila sam da sam opet došla u dobre ruke i da će se osjećati kao kod Marije. Majina me je majka oprala, ušila mi nove gumbiče te isčetkala kosu, a na mojoj zelenoj haljinici ostao je trag rata, koji se ni jednom perilicom za rublje nije mogao oprati. Dok sam se nalazila iza zidića, rub haljinice zapalio se od iskrice koja je doletjela nakon rasprskavanja granate, ali nasreću počela je padati kiša i time je prestala gorjeti i moja haljina. Nova obitelj brzo je priraslala mome srcu i bila sam prisutna u svim situacijama Majina odrastanja. Budući da je odrasla i da više nije spavala sa mnom, stavila me na polici u dnevnom boravku tako da me svi koji dođu mogu vidjeti i znati da sam i ja, kao i oni, prošla kroz ružne trenutke i prizore Domovinskog rata. Iako mi je lijepo kod Maje, često se sjetim Marije i razmišljam gdje li je sadā i kako izgleda. Kamo su je odveli nakon našega rastanka? Je li joj se otac vratio iz rata i spasio je? Ako nije, tko se brinuo o njoj? Obj djevojčice i ja imale smo svoj maleni svijet koji je rat činio "manje strašnim", a zapravo je u stvarnome svijetu bilo neopisivo strašno...

Foto: arhiva HVG-ja

RAZGOVOR

"Bez obzira na prisutnost mladih na društvenim mrežama, vjerujem da je osobni ljudski kontakt nezamjenjiv, i zato mi svećenici moramo biti na virtualnom dvorištu društvenih mreža, ali ne zato da bih ja ondje ostao, niti da oni ondje ostanu, nego da ih privučem Crkvi i osobnom susretu sa živim Isusom. Drugim riječima, društvene mreže samo su sredstvo, a ne cilj", ističe don Damir Stojić

RAZGOVARAO
Željko Stipanović

FOTO
Tomislav Brandt

DON
DAMIR STOJIĆ,
VOJNI KAPELAN NA HVU-U

OD MLADIH LJUDI ŽELIMO UČINITI
POŠTENE GRADANE
I DOBRE KRŠĆANE

RAZGOVOR

Prije nekoliko mjeseci don Damir Stojić preuzeo je dužnost vojnog kapelana na Hrvatskom vojnom učilištu, čime mu je ispunjena želja da dio života posveti i Hrvatskoj vojsci. S vojnim kapelanom Stojićem razgovarali smo uoči blagdana sv. Ivana Bosca, utedjitelja reda salezijanaca kojem i sam pripada. Sveti Ivan Bosco poznat je po neumornom radu s mladima, što je jedan od prioriteta novog vojnog kapelana na Hrvatskom vojnom učilištu.

Od listopada prošle godine na dužnosti ste vojnog kapelana na Hrvatskom vojnom učilištu. Na taj vam se način ispunila želja da, osim svećeničkog poziva, dio života posvetite i Hrvatskoj vojsci. Kakvi su vam prvi dojmovi?

Istina, dobro ste rekli da mi se ispunila želja. Naime, za vrijeme Domovinskog rata bio sam srednjoškolac u Kanadi i sa strepnjom i ushićenjem pratili smo sva događanja iz dijasporre. Nikad neću zaboraviti kad su prvi Hrvati iz Kanade napustili sve da se priključe obrani Hrvatske. Sjećam se kad nas je otac pitao, mene i dva brata, hoćemo li i mi ići. Tada sam najiskrenije zaželio napustiti sve, preseliti se u Hrvatsku i priključiti se obrani. Još otprije imam želju za vojničkim pozivom jer sam htio biti kanadski vojnik, čak sam bio i na novačenju, no to se iz drugih razloga nije ostvarilo. Nakon mature moj je poziv išao u drugom smjeru. U meni je prevladao svećenički poziv pa sam se ipak vratio u domovinu, ali kao svećenički kandidat. To je bilo u rujnu 1993. godine. Dakle, ipak se ostvarila moja srednjoškolska želja da budem u Hrvatskoj vojsci, ali na način da budem vojni kapelan. Što se tiče mojih dojmitova, dolazim na HVU već 14 godina kao vanjski predavač na Katedri upravljanja i vodenja, tako da mi je dobro poznata vojarna i njezino okruženje. Uvijek sam nailazio na gostoprимstvo i prihvatanje. Sad

kad sam postao vojni kapelan imam samo pozitivne dojmove i svugdje sam našao na prihvatanje i prijateljstvo. Uostalom, vidim veliku sličnost između vojnog i crkvenog ustroja i načina života: red, rad, disciplina, hijerarhija i poslušnost.

Sveti don Ivan Bosco utedjitelj je salezijanskog reda, kojemu pripadate. Poznat je po radu s mladima, a sv. papa Ivan Pavao II. proglašio ga je ocem i učiteljem mlađeži. Jeste li upravo u njemu našli nadahnuće da se aktivnije posvetite radu s mladima? Koliko vas to ispunjava u svećeničkom pozivu?

Sv. Ivan Bosco rođen je 1815., a umro je 1888. godine u Torinu, Italija. Kao mladi svećenik bio je posljedice

Kritika da nazočnost svećenika u vojski znači da podržavaju rat i blagoslivljaju oružje nema nikakvog logičnog opravdanja. Jer kad bismo primijenili logiku ovog prigovora, to bi značilo da prisutnost bolničkog kapelana podržava bolest, ili prisutnost zatvorskog kapelana podržava kriminal. Crkva podržava čovjeka gdje god on jest

industrijske revolucije, tj. mnogi mladi napuštali su sela i dolazili u grad u potrazi za poslom. To je bilo okrutno vrijeme, kada su mladi bili izrabljivani i ostavljeni na milost i nemilost poslodavcima i gradskom životu. Nerijetko su bili bez škole, posla i krova. Mladi svećenik Ivan Bosco počinje ih 1841. okupljati u svojem oratoriju, a iz toga je izrasla Salezijanska družba, koja je druga najbrojnija u Katoličkoj crkvi, prisutna u 120 zemalja svijeta. Salezijanska karizma koju nam je ostavio don Bosco vrlo je jednostavna: od mlađih ljudi učiniti poštene građane i dobre kršćane. Pohađao sam srednju

salezijansku gimnaziju u Torontu te sam tu upoznao salezijance i karizmu sv. Ivana Bosca. Ukratko, oduševili su me. Bili su jako strogi, ali pravedni, a mi – učenici, znali smo da nas vole. Znao sam već od drugog razreda srednje škole da želim slijediti don Bosca kao salezijanac, samo tada nisam znao da će me životni put voditi među hrvatske salezijance.

Svjesni ste da je za evangelizaciju mlađih potrebno koristiti i alate kojima se oni danas koriste, a to su društvene mreže. Kakva su vam iskustva i koliko je posvećenosti potrebno svakodnevno ulagati?

U XIX. stoljeću don Bosco je govorio da salezijanac mora biti ondje gdje su mlađi i da salezijanac mora biti s njima u dvorištu. Voljeli mi to ili ne, mlađi se danas nalaze na *virtualnom dvorištu* i zato kao salezijanac moram i ja biti ondje. Naravno, vještine i talenti kod svakoga su različiti i nije svatko tehnički sposoban za to. Kao studentski kapelan bio sam jako aktivnan na društvenim mrežama, npr. Facebooku, Instagramu i YouTubeu. Zadnjih desetak godina vidim da mlađi napuštaju Facebook, još uvijek se nalaze na Instagramu, a sada su sve prisutniji na TikToku i Snapchatu. Osobno sam povukao crtlu nakon Instagrama, jer se ne osjećam sposobljen za TikTok i Snapchat, ali zato imamo mlađe svećenike koji su aktivni na tim područjima, primjerice moj subrat don Tomislav Lukač. Ja sam još uvijek aktivnan na Facebooku, Instagramu i YouTubeu. Bez obzira na prisutnost mlađih na društvenim mrežama, vjerujem da je osobni ljudski kontakt nezamjenjiv, i zato mi svećenici moramo biti na virtualnom dvorištu društvenih mreža, ali ne zato da bih ja ondje ostao, niti da oni ondje ostanu, nego da ih privučem Crkvi i osobnom susretu sa živim Isusom. Drugim riječima, društvene mreže samo su sredstvo, a ne cilj.

Prvo od osam blaženstava govori *Blago siromasima duhom, njihovo je kraljevstvo Božje*. Znači li to da je potrebno lišiti se navezanosti na svjetovne stvari i bogatstvo tražiti isključivo u Bogu? Koliko su ljudi današnjice, napose mlađi, toga svjesni?

Blaženstvo koje ste naveli nalazi se u Matej 5, 1-12, a to je početak Govora na gori, koji traje do 8. poglavlja. To je zapravo najdulji Isusov govor, ujedno i najvažniji. Neki bibličari smatraju da su blaženstva

Mi nismo tražili rat, nego smo napadnuti i morali smo se braniti. Zato mi je jako lijepo da u svojem vokabularu ne koristimo riječ ratnici, nego branitelji, jer Hrvat je branio svoju domovinu. U tom kontekstu majka Crkva želi i mora biti uz svoje vjernike i među vojnicima nuditi duhovnu pomoć, vodstvo, utjehu i dušobrižništvo

RAZGOVOR

sažetak cjelokupnog evanđelja. Kategorizam čak piše da razmatrajući blaženstva gledamo u Isusovo lice. Da bi čitatelji bolje razumjeli, suvremenim jezikom rečeno, blaženstva su naša kršćanska osobna iskaznica. Blago siromasima prvo je od osam blaženstava, a u duhu židovskog pjesništva i načina izražavanja prvo je blaženstvo najvažnije i sažetak je svih ostalih. Ovo se blaženstvo može tumačiti i primijeniti u životu na dva načina. U onom strogom, užem smislu, neki su se kroz povijest zaista odrekli svega i slijedili Isusa Krista, pa i mi redovnici polažemo zavjet siromaštva gdje se doslovno odričemo osobnog imanja radi Kraljevstva Božjega. No, ovo blaženstvo nije samo za pustinjake, redovnike ili redovnice nego za sve. Zato smo u onom širem smislu svi pozvani služiti se materijalnim stvarima, ali istodobno to činiti nenavezano na njih. Evanđelje je napisano na grčkom jeziku, ali izgovoreno je na aramejskom, pa će nam analiza riječi pomoći da još bolje razumijemo ovo blaženstvo. Grčka riječ za siromaha je *ptochos* i zaista podrazumijeva najgoru ljudsku bijedu. Podrazumijeva siromaštvo prosjaka koji je sagnut i koji ovisi o onome što isprosi. Međutim, aramejska riječ koju je Isus izgovorio je *anawim*, što zapravo ne podrazumijeva toliko materijalno siromaštvo, nego srce koje tako ovisi o Bogu da bez njega ne može. Jedan primjer iz Biblije, iz Starog zavjeta, to će bolje osvijetliti. Najveći je *anawim* u Starom závjetu bio Abraham. On je čuo glas Božji da napusti svoju zemlju i ode u drugu. On je to zaista i učinio, bio je poslušan, ali biblijski pisac bilježi jedan podatak, a taj je da je ponio sve sa sobom, a Abraham je bio jako bogat čovjek. U tom smislu Abraham je bio potpuno poslušan Božjem glasu i njegova nenavezanost omogućila mu je da ide u nepoznato i da Богу povjeruje, a u isto vrijeme bio je materijalno bogat čovjek. Zaista je umijeće i izazov *imat*, a *biti sloboden* od toga, te biti poslušan Bogu u svijetu.

Neki bibličari smatraju da su blaženstva sažetak cjelokupnog evanđelja. Katekizam čak piše da razmatrajući blaženstva gledamo u Isusovo lice. Da bi čitatelji bolje razumjeli, suvremenim jezikom rečeno, blaženstva su naša kršćanska osobna iskaznica. Blago siromasima prvo je od osam blaženstava, a u duhu židovskog pjesništva i načina izražavanja prvo je blaženstvo najvažnije i sažetak je svih ostalih

Diplomirali ste s temom *Teološko značenje golotinje u Svetom pismu*. Možete li ukratko nešto reći o tome?

Mentor mojeg diplomskog rada bio je naš poznati bibličar, sada pokojni mons. dr. Adalbert Rebić. U dogovoru s njim izabrao sam temu i dopustio mi je da je napišem na engleskom jeziku. Postanak 2, 25 piše: "A bijahu oboje goli – čovjek i njegova žena – ali ne osjećahu stida." Nekoliko redaka kasnije, nakon čovjekova pada, Adam i Eva pokrivaju svoju golotinju, stide se. Iz povijesnih izvora možemo saznati da su u Isusovo vrijeme osuđenici na smrt bili razapeti na križu goli kako bi ih se ponizilo. Drugim riječima, iako naša ikonografija prikazuje Isusa odjevenog, zasigurno je bio razapet gol. Kasnije čitamo u Ivanovu evanđelju da je o uskrsnuću Isus ostavio platno u grobnici. Drugim riječima, Isus nas otkupljuje tamo gdje smo pali. Golotinja u ovom smislu podrazumijeva našu sramotu i bijedu. Isus nam svojim uskrsnućem vraća dostojanstvo.

U pastoralnom radu bavite se teologijom tijela prema katehezama sv. Ivana Pavla II. Što to točno znači?

Papa Ivan Pavao II. održao je od 1979. do 1984. na svojim tjednim audijencijama srijedom na Trgu sv. Petra veliki ciklus od ukupno 129 kateheza, gdje je govorio o smislu ljudskog života i našem postojanju, o značenju ljudskog tijela i o pravom značenju spolnosti. Taj skup kateheza sam je nazvao *Teologija tijela*. Riječ teologija sastavljena je od dvije grčke riječi, *theos* i *logos*, što znači nauk o Bogu. Kad sastavimo teologiju i tijelo, to znači očitovanje Boga u tijelu. Naša cijela kršćanska vjera temelji se na tzv. inkarnaciji, tj. utjelovljenju. Dakle, Bog je uzeo ljudsko tijelo, Bog je prošao apsolutno svaku fazu ljudskog života, od začeća do smrti. Na taj način, Bog je posvetio sav ljudski život, ali najvažnije, Bog je uskrsnuo u tijelu i uzašao je na Nebo s tijelom. Drugim riječima, dolaskom Isusa Krista, teologija je ušla u tijelo. Da ne bi ovaj moj govor ostao apstraktan, ovo je jako važna stavka, jer ako je Bog uzeo ljudsko tijelo, umro, uskrsnuo i uzašao na Nebo s ljudskim tijelom, to znači da i nas sve čeka uskrsnuće tijela. Po Isusu Kristu i mi ćemo jednoga dana doživjeti uskrsnuće našega tijela i jednoga dana uživati u Kraljevstvu nebeskom u tijelu. Ako je to tako, a ja vjerujem da jest, već sada moram živjeti u skladu s Nebom.

Misija vojnog kapelana, pa i moja, jest ta da usadim u hrvatske vojнике takvo srce da ako, ne daj Bože, opet budemo morali braniti svoju zemlju, ne radimo to iz mržnje prema onomu koji nas napada, nego iz ljubavi prema onome što se brani. U tom je smislu uloga kapelana presudna i važna

Mnogi ljudi kritiziraju prisutnost Crkve i vojnih kapelana u redovima Oružanih snaga, u smislu da Crkva podržava rat i blagoslivlja oružje. Koja je zapravo uloga vojnog kapelana?

Ovo je čest prigovor koji sam čuo još za vrijeme Domovinskog rata. Međutim, uloga Crkve i vojnog kapelana vrlo je važna i presudna. Naime, Crkva želi biti tamo gdje je čovjek. Isus je došao u svijet i nikoga nije odbacio, ali svakoga je pozvao na savršenstvo i svetost. Ako krenemo od evanđelja, Isus je imao jedan važan susret s rimske vojnikom. Zanimljivo, Isus mu nije rekao da izide iz vojske, da pače, spomenuti je rimski vojnik pobratio možda najveću pohvalu koju je Isus nekomu izrekao: "Zaista, kažem vam, ni u koga u Izraelu ne nađoh tolike vjere..." Isus ga je pohvalio baš na tom području koje karakterizira pravog vojnika, a to je poslušnost. Kad bismo primijenili logiku ovog prigovora, to bi značilo da prisutnost bolničkog kapelana podržava bolest, ili prisutnost zatvorskog kapelana podržava kriminal. Crkva podržava čovjeka gdje god da on jest. Ja bih volio, a tako i Crkva, da više nikad ne bude ratova. Nažalost, živimo u palom svijetu i događa se agresija i rat. U takvim trenucima kršćanin je pozvan, pa čak i dužan, braniti slabije. To smo mi Hrvati doživjeli od 1991. do 1995. godine, u Domovinskom ratu. Mi nismo tražili rat, nego smo napadnuti i morali smo se braniti. Zato mi je jako lijepo da u našem vokabularu mi ne koristimo riječ *ratnici*, nego *branitelji*, jer Hrvat je branio svoju domovinu. U tom kontekstu majka Crkva želi i mora biti uz svoje vjernike i među vojnicima nuditi duhovnu pomoć, vodstvo, utjehu i dušobrižništvo. Misija vojnog kapelana, pa i moja, misija jest ta da usadim u hrvatske vojниke takvo srce da ako, ne daj Bože, opet budemo morali braniti svoju zemlju, ne radimo to iz mržnje prema onomu koji nas napada, nego iz ljubavi prema onome što se brani. U tom je smislu uloga kapelana presudna i važna.

IN MEMORIAM

I ove se godine u organizaciji Udruge ratnih veterana 1. gardijske brigade "Tigrovi" 17. veljače obilježava Dan sjećanja na legendarnog junaka Domovinskog rata Damira Tomljanovića Gavrana, koji je poginuo prije trideset godina – 17. veljače 1994. na Velebitu

Foto: Mladen Čobanović

Foto: Vesna Pintarić

DAMIR TOMLJANOVIĆ GAVRAN

Damir Tomljanović Gavran pristupio je u kolovozu 1990. godine Jedinici za posebne namjene MUP-a Republike Hrvatske u bazi Rakitje kraj Zagreba. Nakon reorganizacije te postrojbe i ustrojavanja Zbora narodne garde, 15. svibnja 1991. postaje pripadnik 1. gardijske brigade Tigrovi. U sastavu je 4. pješačkog bataljuna Brigade, poznatijeg kao Gavrani, te otud i njegov prepoznatljiv nadimak... Svojim se osobinama i vojničkim karakterom brzo prometnuo u zapovjednika voda pješaštva, potom i u dozapočvajnika satnije, s kojom prolazi brojna bojišta od istočne i zapadne Slavonije, Banovine i Kordunia do krajnjeg juga Hrvatske. Od 1993. kao zapovjednik 2. bojne 1. gardijske brigade Tigrovi zapovijeda Sektorom Zadar te postrojbama koje su držale položaje na Velebitu. Život je izgubio 17. veljače

PRIPREMIO
Željko Stipanović

1994. tijekom obilaska jednog od velebitskih položaja. Dobio je više pohvala predsjednika Republike i vrhovnog zapovjednika OSRH dr. Franje Tuđmana te ministra obrane Gojka Šuška. O Gavranovoj hrabrosti, požrtvovnosti i junaštvu govore brojna odlikovanja, a još više sjećanja onih koji su imali čast s njim dijeliti ratni put. Odlikovan je Spomenicom Domovinskog rata 1990. – 1992. i dodijeljena mu je Plaketa 1. gardijske brigade Tigrova. Posmrtno je odlikovan Redom kneza Domagoja s ogrlicom, Redom Nikole Šubića Zrinskog, Redom bana Jelačića, Redom Petra Zrinskog i Frana Krste Fran-kopana s pozlaćenim pleterom i Redom hrvatskog trolista, te mu je dodijeljena Zlatna plaketa "Tigar". Damiru Tomljanoviću Gavranu posmrtno je dodijeljen čin stožernog brigadir-a.

U spomen pukovniku Hrvatske vojske, Damiru Tomljanoviću -Gavranu

HEROJI NE UMIRU

Mnogi ljudi jesu i odu. Samo neki ostaju zauvijek, samo su neki određeni za pamćenje. Oni koji nisu dopustili da ih itko nadmaši u ljubavi i žrtvi za Hrvatsku, žive vječno. Trebao se dogoditi rat da bi ih upoznali, ili još tužnije, smrt, da bi pojmili težinu njihova odlaska. Među one kojih ćemo se sjećati s goricom nenadoknadiva gubitka, upisano je i ime hrvatskog časnika, pukovnika Damira Tomljanovića - Gavrana, hrabrog među najhrabrijima, najtigra među tigrovima. Jedan od onih koje treba izdvojiti, što se izdižu u simbol, što određuju Hrvatsku vojsku u cijelosti.

Osetivši zov domovine, pod hrvatski stijeg Damir Tomljanović stao je s prvim dragovoljcima još u ljetu 1990. kao pripadnik djelatnog sastava MUP-a, a nedugo zatim prelazi u jedinicu za posebne namjene RH u Rakitju, s kojom kreće u prve akcije u Petrinju, Plitvice, Glinu, Ljubovo, Pakrac, Dvor na Uni. Osnutkom Zbora narodne garde, kao pripadnik Prve gardijske brigade ne izostaje ni s jednog bojišta, ni iz jedne bitke. S tigrovima ostavlja za sobom Borovo naselje, Bogdanovce, Vukovar, sudjeluje u obrani Hrvatske Kostajnice, Okučana, Nove Gradiške, Novske, poznaje ga Slano, Cavtat, Dubrovnik.

Od običnog vojnika gardista, Tomljanović izrasta do visokog časnika Hrvatske vojske, no samozatajan i skroman kakvog ga pamte, uvijek je bio samo Gavran, borac dostojan da se po njemu postrojba i njegovi suborci nazovu Gavranovi. Bio je borac kojem je Hrvatska bila važnija i od njega samog, za nju i zbog nje se borio.

Onaj koji se ne boji žrtve i mogućih promašaja, jer vjeruje da nema što izgubiti osim ropstva na koje ne može i neće pristati, onaj koji vjeruje da nam slobodu ne mogu oteti, živi dovjeka. Takav je bio Damir Tomljanović, ili jednostavno Gavran

Domovini koju je volio podario je svoju mladost 17. veljače 1994.

Kao dozapočednik bojnog na južnom bojištu, uvijek je prvi, uvijek ispred svoje postrojbe, uvijek posljednji kad se povlačilo, ne napuštajući položaje na čukama ni onda kad se

od baruta nije moglo disati, priskučući u pomoć kad je trebalo. U takvim se odlukama nije dvoumio. Svoje borce nikad nije ostavljao, a najmanje onda kad je bilo najteže, jer njih

je cijenio najviše. Zato su ga voljeli kao čovjeka, poštivali kao zapovjednika, slijedili bez riječi.

Nebrojene bitke, uspjesi i pohvale govorile su za njega, dokazivao se djelima, ne riječima. To su redovno činili drugi. Osobno ga pohvaljuje Predsjednik Republike, zapovjednik južnog bojišta, general zbora Janko Bobetko, zapovjednik Prve gardijske brigade. Odlikovan je Spomenicom domovinskog rata 1990. — 1992. i plaketom Prve gardijske brigade na čije uručenje nije stigao jer znao je govoriti: bit će vremena za proslave kad ovo završi, a znao je i da njegovi borci ostaju tamo na položaju i njima je potrebniji.

Reorganizacijom Prve gardijske brigade pukovnik Tomljanović dobiva zadaču formiranja bojne i s njom odlazi u zadarsko zalede, na južne obronke Velebita. Ni tada mu nije bilo ništa važnije od njegovih boraca i izvršenja povjerenih mu zadaća. Zato nije dan prošao a da se nije našao među njima, u obilasku najistaknutijih položaja. Jedan za njega sasvim običan odlazak na crtu bio je tragičan, još tragičniji za one koji ostaju. Prvi hitci odjeknuli su kao zlokobni navještaj onog što će se zbiti. Damir ih je, kažu, bez većeg uzbuđenja prokomentirao: »Skoro me pogodi«. Drugi su muklo i u tišini odjeknuli. »Ako se već mora dogoditi, znao je govoriti, ne bih htio da to bude daleko od bojišta. Smrt ga je prekinula u svetoj zadaći, dopisujući ga u niz imena koje ne smijemo zaboraviti. Jer bio je čovjek i prijatelj, borac i heroj, bio je i ostao legenda. O njemu priča neće imati završetka. ■

Vesna Puljak

www.hrvatski-vojnik.hr

Pratite nas i na društvenim mrežama

[facebook](#)

[twitter](#)

[YouTube](#)

[LinkedIn](#)

[Instagram](#)

Sve što vas zanima pitajte nas:
hvojnik@moph.hr

Foto: Nikola MATIĆ

